

Bakalářský studijní program: **Ekonomika a management**

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Teorie a praxe daňových úniků v oblasti přímých daní v ČR

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: **Milan SAPÍK**

Vedoucí bakalářské práce: **Bc. Ing. Jana VRTALOVÁ, Ph.D.**

Znojmo, 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Teorie a praxe daňových úniků v oblasti přímých daní v ČR“ vypracoval samostatně, na základě pokynů svého vedoucího práce a veškeré použité prameny a zdroje jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Znojmě dne 27. 04. 2015

Milan Sapík

Poděkování

Rád bych poděkoval Bc. Ing. Janě Vrtalové, Ph.D. za velmi užitečnou a profesionální metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych rád poděkoval všem pracovníkům Soukromé vysoké školy ekonomické ve Znojmě za vysokou úroveň přípravy materiálů a skript pro studium, které mi byly velkým pomocníkem při zpracování této práce.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor	Milan SAPIK
Bakalářský studijní program	Ekonomika a management
Obor	Účetnictví a finanční řízení podniku
Název	Teorie a praxe daňových úniků v oblasti přímých daní v ČR
Název (v angličtině)	Theory and practice of tax evasion in the area of direct taxes in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

Cíl práce: Cílem bakalářské práce je na základě analýzy vypočtených modelových příkladů identifikovat nedostatky v daňových zákonech, které vedou ke vzniku daňových úniků a navrhnout možné způsoby odstranění odhalených nedostatků.

Postup práce:

1. Zpracování osnovy bakalářské práce s vedoucím práce
2. Zajištění a prostudování odborné literatury týkající se přímých daní a daňových úniků (funkce daně, klasifikace přímých daní v České republice, příčiny vzniku daňových úniků)
3. Identifikace nedostatků v daňových zákonech vedoucích ke vzniku daňových úniků a jejich využívání v oblasti přímých daní v praxi včetně analýzy Švarcsystému
4. Navržení způsobů odstranění odhalených nedostatků

Metody: Analýza, deskripce, komparace, klasifikace.

Rozsah práce: 40 - 55

Seznam odborné literatury:

1. FASSMANN, Martin. *Stínová ekonomika - II: stínová ekonomika v České republice*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2003, 80 s. ISBN 80-867-2904-4.
2. JAROŠ, Tomáš. *Daň z příjmů právnických osob v účetnictví 2008/2009, praktický průvodce*. 5.vyd. Praha : Grada Publishing, 2009. 192 s. ISBN 978-80-247-2950-3.
3. KOHOUTKOVÁ, Alena; KOBÍK, Jaroslav. *Daňový řád s komentářem*. Olomouc: ANAG, 2011. 960 s. ISBN 978-80-7263-616-7.
4. LÁCHOVÁ, Lenka; VANČUROVÁ, Alena. *Daňový systém ČR 2012*. 11. vyd. Praha: VOX, 2012. 372 s. ISBN 978-80-874-8005-2.
5. VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2009, praktický průvodce*. 5.vyd. Praha : Grada Publishing, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2998-5.
6. Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších právních předpisů.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2013

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2014

Milan SAPIK
student

Ing. Jana VRTALOVÁ
vedoucí bakalářské práce

doc. Ing. Hana BŘEZINOVÁ CSc.
garant studijního oboru

prof. PhDr. Kamil FUCHS, CSc.
rektor SVŠE Znojmo

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou daňových úniků v oblasti přímých daní v České republice. V teoretické části se zabývá funkcí daní, klasifikací přímých daní v České republice, daňovými úniky, jejich dělením a příčinami vzniků daňových úniků. V praktické části má za cíl na základě analýzy vypočtených modelových případů identifikovat nedostatky v zákonech souvisejících s daněmi, které vedou ke vzniku daňových úniků a navrhnout možné způsoby odstranění odhalených nedostatků.

Klíčová slova: přímé daně v České republice, daňový únik, Švarcsystém

Abstract

The bachelor thesis deals with the issue of tax evasion in the area of direct taxes in the Czech Republic. The theoretical part deals with the tax functions, classification of direct taxes in the Czech Republic, different kinds of tax evasion and the reasons for tax evasion origin. The practical part's objective is, on the basis of model cases analysis, to identify the shortcomings of the laws related to taxes which lead to tax evasion origin and, finally, to propose possible ways of elimination of the identified shortcomings.

Key words: direct taxes in the Czech Republic, tax evasion, illegal working

Obsah

1 Úvod.....	8
2 Cíl práce a metodika	10
3 Teoretická část	11
3.1 Funkce daní.....	11
3.2 Historický vývoj daní.....	12
3.3 Klasifikace daní	13
3.3.1 Daně přímé.....	14
3.3.2 Daně nepřímé.....	16
3.3.3 Ostatní odvoody daňového charakteru	17
3.4 Daň z příjmů	17
3.4.1 Poplatníci daně z příjmů fyzických osob.....	17
3.4.2 Příjmy podléhající dani z příjmů fyzických osob.....	18
3.4.3 Sleva na dani.....	22
3.5 Daňové úniky.....	23
3.5.1 Klasifikace daňových úniků.....	23
3.5.2 Příčiny vzniku daňových úniků	25
3.5.3 Daňové úniky týkající se přímých daní	27
3.5.4 Daňové úniky související s příjmy ze závislé a samostatné činnosti.....	27
3.5.5 Nelegální využití daňových rájů.....	30
3.5.6 Měření daňových úniků a stínové ekonomiky.....	30
4 Praktická část	32
4.1 Komparace příjmu sportovce coby zaměstnance a OSVČ	35
4.1.1 Komparace hrubého příjmu 40 000 Kč měsíčně zaměstnance a OSVČ.....	36
4.1.2 Komparace hrubého příjmu 10 000 Kč měsíčně zaměstnance a OSVČ.....	43
4.1.3 Komparace hrubého příjmu 90 000 Kč měsíčně zaměstnance a OSVČ.....	46
4.2 Vyhodnocení praktické části a návrhy.....	49

5 Závěr	52
6 Seznam použité literatury	54

1 Úvod

S pojmem daň se setkáváme často, neboť nám zasahuje do každodenního života. Daně bývají jedním z nejčastějších témat jak odborných kruhů, tak i laické veřejnosti. Nejedná se jen o čistě ekonomické téma, ale je to i jedno z nejdůležitějších témat politických. Jsou na něm postaveny celé předvolební kampaně, neboť daň je povinnou platbou plátce a slouží k financování státních výdajů. Daně a jiné odvody patří mezi naše nejvyšší výdaje. Na výši daňového odvodu má velký vliv výše daňové sazby, osvobození od daně, slevy na dani apod. Proto změny v daňových zákonech vyvolávají vždy bouřlivé diskuse.

Od výše sazby daně a úpravy daňových zákonů, odvíjíme představu o své budoucnosti, o tom, zda se budeme mít lépe, zda budeme ekonomicky silnější, zda se nám zvýší příjem a podobně. Příkladáme jí schopnost, jako jednomu z dílčích, ale významných prvků, zajištění prosperity, ekonomického růstu, oživení trhu, snížení nezaměstnanosti, tvorby pracovních míst.

S daněmi, jejich zákonnou tvorbou a s výběrem daní ze strany státu, pak úzce souvisí daňové úniky. Stát má snahu, a zejména v poslední době ji staví na přední místo svého zájmu, o řádný a bezztrátový výběr daní, aby tím takzvaně naplnil státní kasu a snížil tak schodek státního rozpočtu. Oproti tomu je jedna z přirozených snah plátce daně minimalizovat daňovou povinnost a snížit tím svůj daňový odvod, ať už je tento krok motivován tím, že bude mít větší zisk, který budeme moci zpět vložit do rozvoje firmy a tak získat např. konkurenční výhodu na trhu, nebo bude mít více prostředků pro uspokojení svých osobních potřeb. K tomuto se plátce snaží využít různé způsoby a prostředky, čímž dochází k únikům na dani. Vydatně mu v tomto pomáhá složitost a nepřehlednost daňových zákonů a zákonů souvisejících s daňovou tematikou. Daňový subjekt pak volí při minimalizaci daňové povinnosti mezi tím, zda bude snižovat základ daně a daňové odvody o všechny zákonem umožňované a zákonodárcem zamýšlené možnosti, tedy legální cestu, nebo zda díky své šikovnosti, znalosti a obratnosti využije mezer, nepřesností a možností různého výkladu v daňových zákonech a s daněmi souvisejících zákonech, k snížení daňové povinnosti, u kterých sice zákonodárce nezamýšlel tuto možnost, ovšem zákon to daňovému subjektu svou nepřesností umožňuje, popřípadě zda bude volit cestu snižování daňové povinnosti přímo obcházením a porušováním zákona.

Vzhledem k zajímavosti tohoto tématu, je vlastní práce zaměřena na teorii a praxi daňových úniků v oblasti přímých daní v ČR.

2 Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy vypočtených modelových příkladů identifikovat nedostatky v daňových zákonech České republiky, které vedou ke vzniku daňových úniků v oblasti přímých daní, zejména pak u daně z příjmů, a navrhnout možné způsoby odstranění odhalených nedostatků.

Aby byl cíl bakalářské práce naplněn, je nutné v teoretické rovině prostudovat odbornou literaturu, publikace a další podklady týkající se přímých daní a daňových úniků.

Dále je nutné prostudovat daňové zákony, zejména zákon o dani z příjmů. Rovněž budou prostudovány zákony upravující zaměstnávání, zákoník práce, živnostenský zákon a trestní zákoník, který vyjmenovává nejzávažnější porušení daňových zákonů a způsoby trestů za toto porušení.

Při prostudování odborné literatury je třeba klást důraz na deskripci funkce daně, zabývat se historií přímých daní, klasifikací přímých daní. Z přímých daní je třeba se zaměřit na daň z příjmů fyzických osob, zejména pak na příjmy ze závislé činnosti a příjmy ze samostatné činnosti.

V literatuře zaměřené na daňové úniky je třeba se seznámit s deskripcí daňových úniků, jejich klasifikací. Z daňových úniků pak na daňové úniky týkající se daně z příjmů v rámci závislé činnosti a samostatné činnosti.

K identifikaci nedostatků v daňových zákonech, které vedou ke vzniku daňových úniků v oblasti přímých daní, budou vypočteny modelové příklady daňového zatížení při uplatnění Švarcsystému ve sportu a modelové případy pro případ, kdy by sportovec tuto činnost vykonával jako závislou. Tak budou modelové příklady demonstrovat výši daňového zatížení při provozování sportu jako samostatné činnosti a závislé činnosti.

Na základě analýzy těchto modelových příkladů bude možná komparace dopadů daňového zatížení na zaměstnavatele, zaměstnance a stát při provozování Švarcsystému a závislé činnosti.

Téma zdanění příjmů sportovců v ČR je aktuální z důvodu, že činnost sportovců vykazuje znaky závislé činnosti, ale přesto je často provozována jako samostatná činnost, neboť z podnikání není výslovně vyloučena. Tedy výstup z práce může pomoci k nalezení přístupu ke zdanění sportovců.

3 Teoretická část

3.1 Funkce daní

Na to, aby stát dobře fungoval, musí být schopen řádně hradit výdaje spojené s funkcí státu. Jeden z rozhodujících zdrojů, ze kterých jsou hrazeny tyto funkce, je daň. Daň můžeme definovat jako: „Zákonem stanovenou povinnou platbu, kterou stát vymáhá od různých subjektů, tj. podniků, domácností, institucí, jednotlivců, ať tuzemských nebo zahraničních. Daně tvoří hlavní příjmovou část státního rozpočtu většiny zemí.“ (Fialová a Fiala, 2009, s. 47)

Kubátová (2005, s. 15) pak k funkci daní uvádí, že tato vyplývá z existence veřejného sektoru. Trh často selhává, a proto musí nastoupit jiný nástroj, což je vládní zásah. Veřejný sektor je nutnou částí ekonomiky a zabezpečuje funkce, které nemůže dobře zabezpečit trh. Zabezpečuje sociální služby, zdravotnictví, školství, veřejnou dopravu, a mnoho dalších oblastí, snaží se omezovat škodlivou spotřebu některých statků (jako jsou cigarety a alkohol), snaží se chránit některé výrobce a spotřebitele před zvláštními monopolů.

Podle ekonomického slovníku ekonomická teorie přisuzuje daním tři základní funkce (Fialová a Fiala, 2009, s. 47):

- alokační,
- redistribuční,
- stabilizační.

Alokační funkce daní řeší problematiku investování (umístování) vládních výdajů a optimálního rozdělení mezi veřejnou a soukromou spotřebou. Vláda sice potřebuje k naplnění svých cílů disponovat určitými prostředky a zasahovat do ekonomiky, ale příliš rozsáhlý veřejný sektor by vedl k alokování i těch prostředků, které je možno efektivněji a s menšími náklady umístit prostřednictvím trhu. (Široký a kol., 2008, s. 12-13)

Funkce redistribuční je důležitá proto, že lidé nepovažují rozdělení důchodů a bohatství, vzniklých fungováním trhu, za spravedlivé. Veřejné finance (daně) mají za úkol přesunout část důchodů a bohatství směrem od bohatších jedinců k chudším. Nástrojem může být třeba progresivní daň z příjmu. (Kubátová, 2005, s. 16)

Funkce stabilizační znamená zmírňování cyklických výkyvů v ekonomice v zájmu zajištění dostatečné zaměstnanosti a cenové stability. Daně mají v době hospodářské krize být menší a ponechávat více peněz poplatníkům. Tak se v této kritické době povzbuzuje poptávka po zboží a službách. V době konjunktury naopak mají být daně relativně větší a odebírat lidem více z jejich výdělků. Tím se omezí celková poptávka a ekonomika se „nepřehřívá“. (Kubátová, 2005, s. 17)

Na funkci daní jako stabilizátoru existují různé pohledy. Zatímco neoklasická teorie nepřisuzuje veřejným financím, ani daním, funkci stabilizátoru ekonomiky, neboť odmítá význam daní jako prostředku k makroekonomické regulaci, keynesovci tvrdí, že efektivní poptávka určuje úroveň produkce. Její nedostatečná výše může vést k poklesu příjmů ekonomických subjektů. V této situaci má vláda prostřednictvím změn daní a vládních výdajů zasahovat do ekonomiky. (Široký a kol., 2008, s. 13)

Plnění alokační a redistribuční úlohy daní není závislé na změnách v poměru příjmů a výdajů veřejných rozpočtů. Za optimální se považuje vyrovnaný rozpočet. Využití stabilizační funkce naopak předpokládá v závislosti na hospodářském cyklu sestavení přebytkového, vyrovnaného či deficitního rozpočtu. (Široký a kol., 2008, s. 13)

3.2 Historický vývoj daní

Vznik daní je spjat se vznikem organizovaných států, se vznikem peněžního hospodářství. Historie daní je z tohoto důvodu velmi bohatá. V období starého Řecka a Říma jsou daně „...odvody, které jsou příjmem státní autority“, pod kterou se nejprve rozumí panovník. Později finance panovníka splývají s financemi státu. (Široký a kol., 2008, s. 29)

Starými přímými daněmi byly tzv. kontribuce vybírané zpočátku nepravidelně. U nás byla nejstarší přímou daní daň míru, kterou zavedl kníže Boleslav I. a kterou převedl na peněžní podobu poté, co zahájil ražbu mincí. Bývalo obvyklé, že církve a šlechta byli od daní osvobozeni. (Kubátová, 2005, s. 12)

Mezi přímé daně, které se v ustálené podobě na území českých zemí od roku 1800 do vzniku Československé republiky postupně vytvořily, můžeme zařadit daně výnosové, jimiž byly především daně reální, kam počítáme daň pozemkovou a daň domovní (daň činžovní a daň třídní), dále všeobecná daň výdělková, daň veřejně účtující podniků a daň z kapitálových úroků a rent. Druhou skupinu tvořily daně osobní příjmové neboli daně

důchodového typu, jimiž byly daň z příjmů (důchodová daň) a daň z vyššího služného. Přímé daně kromě reálných byly rovněž označovány jako osobní daně. (Starý a kol., 2009, s. 94)

V Dějinách daní a poplatků je uvedena jako nejvýznamnější meziválečná daňová reforma v Československu takzvaná Englišova daňová reforma z roku 1927, pojmenovaná podle tehdejšího ministra financí Karla Engliše. Reforma byla postavena na zákonu č. 76/1927 Sb. z. a n., o přímých daních. (Starý a kol., 2009, s. 124)

Po druhé světové válce bylo jedinou podstatnou úpravou daňového práva vydání zákona o dávce z majetku k odstranění škod způsobených válkou. To bylo v roce 1946. K 1. 1. 1954 byla, jako reakce na novou hospodářskou a politickou situaci, provedena daňová reforma. Daňový systém se začal dělit na dvě větve: daně placené podnikovou sférou a daně a poplatky placené obyvatelstvem. (Široký a kol., 2008, s. 42)

V roce 1970 jsou zavedeny podnikové daně, které nahradily dosavadní systém. Daně placené občany se pak v tomto období členily na daně důchodové (daň ze mzdy, daň z příjmů z literární a umělecké činnosti, daň z příjmů občanů ze zemědělské výroby, daň z příjmů obyvatelstva) a daně majetkové (daň z pozemků, daň domovní). (Starý a kol., 2009, s. 180, 186-190)

K daním placených občany v letech 1989-1992 patřila daň ze mzdy, daň z příjmů z literární a umělecké činnosti, daň z příjmů obyvatelstva a daň domovní. Od 1. 1. 1991 došlo ke zrušení daně z příjmů občanů ze zemědělské výroby a tyto příjmy byly zdaňovány daní z příjmů obyvatelstva. Ta byla jedinou daní v minulé daňové soustavě, která byla pro nové podmínky nově právně upravena, a to zákonem č. 389/1990 Sb. Šlo o daň, která měla význam z hlediska fyzických osob – podnikatelů, neboť jí byly zdaňovány především jejich příjmy z podnikatelské činnosti. Příjmy podnikatelů fyzických osob zapsaných do podnikového rejstříku byly zdaňovány důchodovou daní. (Starý a kol., 2009, s. 202)

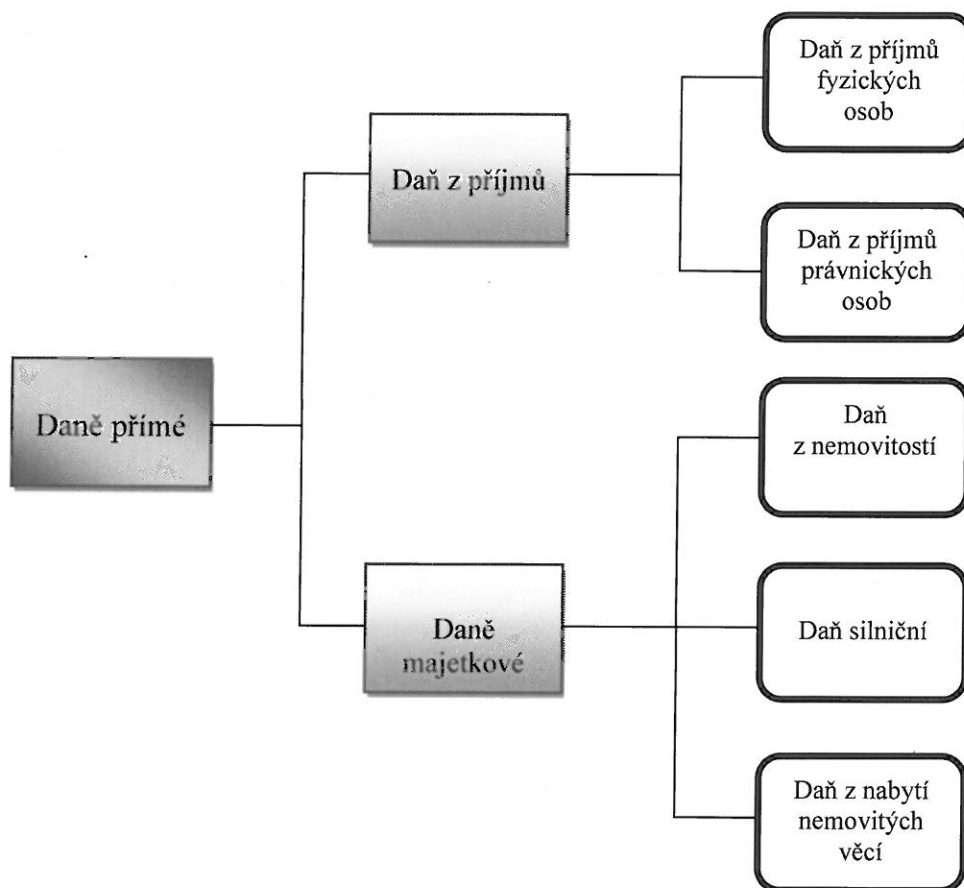
3.3 Klasifikace daní

Třídít daně je možné z mnoha různých pohledů. Jedno z nejzákladnějších a nejpoužívanějších rozdělení daní je podle způsobu jejich uložení na daně přímé a nepřímé.

3.3.1 Daně přímé

Daně přímé (daně důchodového typu) platí plátce přímo do státního rozpočtu (prostřednictvím státních institucí) a je obeznámen s jejich výší (Fialová a Fiala, 2009, s. 47). Jsou vyměřované z příjmů nebo z majetku poplatníka (Štohl, 2012, s. 11).

Obrázek č. 1 Struktura přímých daní v ČR ke stavu roku 2014

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek znázorňuje strukturu přímých daní v ČR ke stavu roku 2014, kdy novelami zákonů došlo k úpravě některých majetkových daní, viz. níže.

Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Jde o přímou daň, které podléhají veškeré zdanitelné příjmy jednotlivců (fyzických osob). Je tvořena pěti dílčími základy daně, které odpovídají hlavním druhům zdanitelných příjmů.

Mezi nejdůležitější patří příjmy ze závislé činnosti (mzdy a podobné příjmy) a příjmy z podnikání. (Štohl, 2012, s. 11)

Daň z příjmů právnických osob

Daň z příjmů právnických osob upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Jde o přímou daň, kterou odvádí každá právnická osoba, která má sídlo v České republice anebo zde podniká. Předmětem daně právnických osob jsou příjmy (výnosy) z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem. (Štohl, 2012, s. 11)

Daň z nemovitostí

Daň z nemovitostí upravuje zákon ČNR č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí. Jde o pravidelnou majetkovou daň, jejíž předmětem jsou pozemky, stavby a byty, jejíž výnos většinou plyne do rozpočtů municipalit. (Široký a kol., 2008, s. 292)

Silniční daň

Silniční daň upravuje zákon ČNR č. 16/1993 Sb., o dani silniční. Platí ji zpravidla provozovatelé silničních motorových vozidel, jestliže je používají k podnikání nebo k jiné samostatné výdělečné činnosti. (Štohl, 2012, s. 11)

Daň z nabytí nemovitých věcí

Daň z nabytí nemovitých věcí upravuje zákonné opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí. Dle tohoto opatření je předmětem daně z nabytí nemovitých věcí úplatné nabytí vlastnického práva k nemovité věci. Základem daně je nabývací hodnota snížená o uznatelný výdaj. Nabývací hodnotou se rozumí sjednaná cena, srovnávací daňová hodnota, zjištěná cena, nebo tzv. zvláštní cena. Sazba pro rok 2014 činí 4 % ze základu daně.

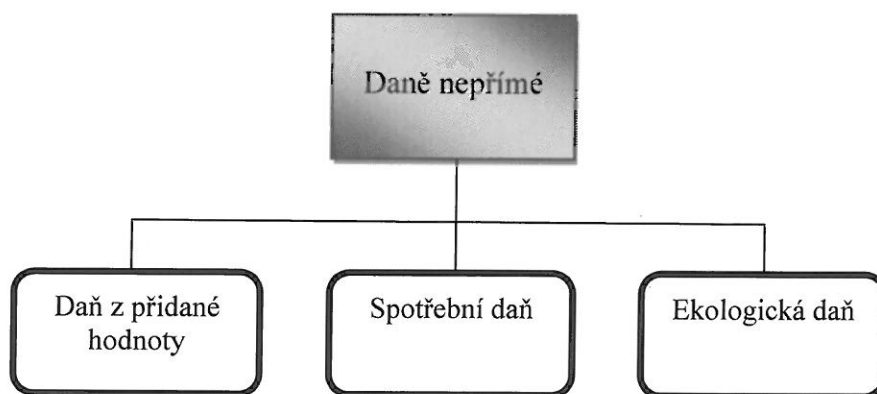
Daň dědická a darovací

Právní úprava zrušila k 31. 12. 2013 zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí. Celou problematiku dědění a darování pak přesunula do zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu. Tento zákon bezúplatný příjem z nabytí dědictví nebo odkazu považuje za osvobozený od daně z příjmu. Neosvobozené dary, tedy bezúplatné příjmy, které nejsou osvobozeny od daně z příjmu, jsou zdaněny sazbou 15 %.

3.3.2 Daně nepřímé

Daně nepřímé (daně spotřebního typu) platí kupující v ceně zboží, do státního rozpočtu je odvádí prodávající (Fialová a Fiala, 2009, s. 47). Daň je přenesena prostřednictvím zvýšení ceny (Kubátová, 2005, s. 29).

Obrázek č. 2 Struktura nepřímých daní v ČR k stavu roku 2014

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek znázorňuje strukturu nepřímých daní v ČR ke stavu roku 2014. Vysvětlení k jednotlivým daním viz. níže.

Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty upravuje zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Jedná se o nepřímou daň uvalenou na vyrobenou přidanou hodnotu. Každý výrobní stupeň odvádí daň pouze z hodnoty jím vytvořené. Je dána jednou nebo více sazbami stanovenými v procentech k ceně zboží bez daně. (Fialová a Fiala, 2009, s. 48)

Spotřební daň

Spotřební daň upravuje zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Spotřební daň je daň nepřímá selektivní. Ukládají se pouze na některé vybrané zboží, například tabák, alkoholické nápoje a minerální oleje. Jsou jednotkové. Základ daně tvoří množství vyjádřené v kusech nebo jiných fyzických jednotkách. (Kubátová, 2005, s. 69)

Ekologické daně

Ekologické daně (Energetické daně), upravuje zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů. Tyto daně byly nově zavedeny od roku 2008. Mají za cíl sloužit

k ochraně životního prostředí a zahrnují daň ze zemního plynu, daň z pevných paliv a daň z elektřiny. Těmito daněmi se zatěžují dodávky energií konečnému spotřebiteli. (Štohl, 2012, s. 12)

3.3.3 Ostatní odvody daňového charakteru

Mezi ostatní odvody daňového charakteru lze zařadit sociální zabezpečení (pojištění). Sociální pojištění jsou platby na povinné zdravotní pojištění a povinné sociální zabezpečení, které mají některé daňové atributy. U pracovních příjmů se většinou na jejich platbě podílí jak zaměstnanec, tak i zaměstnavatel, mají charakter ekvivalentních daní. (Široký a kol., 2008, s. 294)

Příspěvky na sociální zabezpečení mají krytí výdaje spojené s potřebou finančního zajištění plateb (Kubátová, 2005, s. 11):

- starobních a invalidních důchodů,
- nemocenských dávek,
- dávek v mateřství,
- dávek v nezaměstnanosti,
- náhrad při pracovních úrazech,
- dalších dávek podle konkrétních podmínek v různých zemích,
- zdravotnických služeb.

Příspěvky na sociální zabezpečení mezi daně řadí především povinnost a pravidelnost placení. Výše příspěvku je určována hlavně výší důchodu, z něhož je placen, a jen v malé míře se od výše příspěvku odvozuje plnění pojištění. Například u zdravotního pojištění vůbec nezávisí poskytovaná zdravotní péče na výši příspěvků konkrétního poplatníka. (Kubátová, 2005, s. 11)

3.4 Daň z příjmů

Daň z příjmů upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Tento zákon upravuje jak daň z příjmů fyzických osob, tak daň z příjmů právnických osob.

3.4.1 Poplatníci daně z příjmů fyzických osob

Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou dle § 2 ZDP všechny fyzické osoby, pokud měly příjmy podléhající dani.

Poplatníci daně z příjmu fyzických osob se člení do dvou skupin:

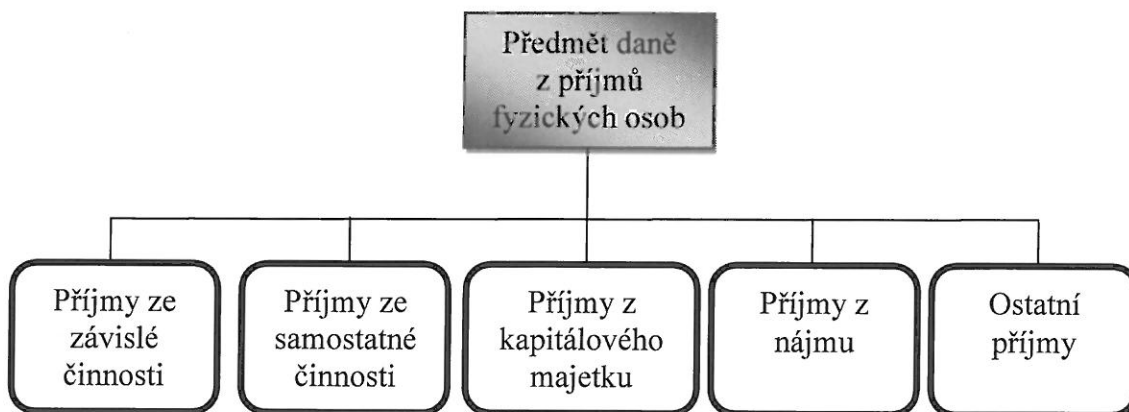
- **poplatníci s neomezenou daňovou povinností** (tzv. daňový rezidenti), což jsou ti poplatníci, kteří mají na území ČR bydliště nebo se zde obvykle zdržují (tzn. pobývají na území ČR alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce). Daňová povinnost těchto poplatníků se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Aby nedocházelo ke dvojímu zdaňování příjmů, jsou mezi státy uzavírány smlouvy o zamezení dvojího zdanění. (Štohl, 2012, s. 15)
- **poplatníci s omezenou daňovou povinností** (tzv. daňoví nerezidenti), jsou poplatníci, jejichž daňová povinnost se vztahuje pouze na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR. Jedná se o fyzické osoby, které na území ČR nemají bydliště, obvykle se zde nezdržují, zdržují se zde méně než 183 dní v roce a fyzické osoby, které jsou podle mezinárodních smluv o zamezení dvojího zdanění považovány za daňové cizozemce (i když splňují jedno z kritérií pro daňového tuzemce). (Vybíhal, 2009, s. 11)

3.4.2 Příjmy podléhající dani z příjmů fyzických osob

V § 3 ZDP je uvedeno, že mezi příjmy podléhající dani z příjmů fyzických osob patří jak peněžní příjem, tak i příjem nepeněžní dosažený i směnou.

Peněžní příjem je jak příjem peněz v hotovosti, tak i úhrada připsaná na účet peněžního ústavu. K nepeněžnímu příjmu dochází například při vzájemném zápočtu pohledávek a závazků z prodeje zboží nebo služeb. (Štohl, 2012, s. 16).

Obrázek č.3 Výčet příjmů podléhajících dani z příjmů fyzických osob k stavu roku 2014

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek znázorňuje výčet příjmů podléhajících dani z příjmů fyzických osob k stavu roku 2014. Vysvětlení k jednotlivým daním viz. níže.

Příjmy ze závislé činnosti

Příjmy ze závislé činnosti upravuje § 6 ZDP. Poplatník s příjmy ze závislé činnosti je nazýván zaměstnancem, a plátce příjmu je zaměstnavatel.

Příjmy ze závislé činnosti podle ZDP jsou zejména:

- a) plnění v podobě příjmu z pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, v nichž poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu je povinen dbát příkazu plátce,
- b) příjmy za práci člena družstva, společníka společnosti s ručením omezeným, komanditisty komanditní společnosti,
- c) odměny člena orgánu právnické osoby, orgánu právnické osoby, likvidátora,
- d) příjmy plynoucí v souvislosti s výkonem činnosti, ze které plynou příjmy podle výše uvedených písmen a) až c).

Motorové vozidlo poskytnuté bezplatně zaměstnavatelem zaměstnanci k použití pro služební i soukromé účely, je pak považováno za příjem zaměstnance ve výši 1 % vstupní ceny vozidla za každý i započatý kalendářní měsíc poskytnutí vozidla.

Příjmy ze samostatné činnosti

Příjmy ze samostatné činnosti upravuje § 7 ZDP.

Příjmem ze samostatné činnosti podle ZDP zejména je:

- a) příjem ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- b) příjem ze živnostenského podnikání,
- c) příjem z jiného podnikání neuvedeného v písmenech a) a b),
- d) podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku.

Dále pak je příjmem ze samostatné činnosti:

- a) příjem z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných právu autorskému,

- b) příjem z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku,
- c) příjem z výkonu nezávislého povolání.

Pro základ daně (dílní základ daně) lze výši příjmu ze samostatné činnosti snížit o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení a to buď o prokazatelně vynaložené výdaje, nebo o paušální.

Neuplatní-li poplatník výdaje prokazatelně vynaložené, může uplatnit paušální výdaje ve výši:

- a) 80 % z příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a z příjmů z živnostenského podnikání řemeslného,
- b) 60 % z příjmů z živnostenského podnikání s výjimkou příjmů ze živnostenského podnikání řemeslného,
- c) 40 % z příjmů z jiného podnikání,
- d) 30 % z příjmů z nájmu majetku zařazeného v obchodním majetku.

Příjmy z kapitálového majetku

Příjmy z kapitálového majetku upravuje § 8 ZDP.

Příjmy z kapitálového majetku podle ZDP zejména jsou:

- a) podíly na zisku z majetkového podílu akciové společnosti, na společnosti s ručením omezeným a komanditní společnosti, podíly na zisku z členství v družstvu a dále úroky a jiné výnosy z držby cenných papírů, příjmy z vyrovnání společníkovi, který není účastníkem smlouvy, dosažené na základě smlouvy o převodu zisku nebo ovládací smlouvy,
- b) podíly na zisku tichého společníka z účasti na podnikání,
- c) úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách, úroky z peněžních prostředků na účtu, který není podle podmínek toho, kdo účet vede, určen k podnikání,
- d) výnos z jednorázového vkladu a z vkladu jemu na roveň postaveného,
- e) dávky penzijního pojištění se státním příspěvkem,
- f) plnění ze soukromého životního pojištění,
- g) úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů nebo zápůjček, úroky z prodlení, poplatek z prodlení,

- h) úrokové a jiné výnosy z držby směnek,
- i) plnění ze zisku svěřenského fondu po zdanění.

Příjmy z nájmu

Příjmy z nájmu upravuje § 9 ZDP. Příjmy z nájmu plynoucí ze společného jmění manželů se zdaňují jen u jednoho z nich.

Příjmy z nájmu podle ZDP jsou:

- a) příjmy z nájmu nemovitých věcí nebo bytů,
- b) příjmy z nájmu movitých věcí, kromě příležitostného nájmu.

Ostatní příjmy

Ostatní příjmy upravuje § 10 ZDP. Ostatní příjmy, plynoucí manželům ze společného jmění manželů, se zdaňují u jednoho z nich.

Ostatní příjmy podle ZDP zejména jsou:

- a) příjmy z příležitostných činností nebo z příležitostného nájmu movitých věcí, včetně příjmů ze zemědělské výroby a lesního a vodního hospodářství, které nejsou provozovány podnikatelem,
- b) příjmy z převodu věcí a příjmy plynoucí jako protiplnění menšinovým akcionářům při uplatnění práva hlavního akcionáře na výkup účastnických cenných papírů,
- c) příjmy z převodu účasti a společnosti s ručením omezený, komanditisty na komanditní společnosti nebo z převodu družstevního podílu,
- d) příjmy ze zděděných práv z průmyslového a jiného duševního vlastnictví, včetně práv autorských a práv příbuzných právu autorskému,
- e) přijaté výživné, důchody a obdobné opakující se požitky,
- f) podíl člena obchodní korporace s výjimkou společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na likvidačním zůstatku, nebo majitele podílového listu z podílu připadajícího na podílový list při zrušení podílového fondu s výjimkou splynutí nebo sloučení podílového fondu,
- g) vypořádací podíl při zániku účasti člena v obchodní korporaci, s výjimkou společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti,
- h) výhry v loteriích, sázkách a jiných podobných hrách a výhry z reklamních soutěží a slosování,

- i) ceny z veřejných soutěží, ze sportovních soutěží a ceny ze soutěží,
- j) příjmy, které společník v.o.s. nebo komplementář k.s. obdrží v souvislosti s ukončením účasti na v.o.s. nebo k.s. od jiné osoby než od v.o.s. nebo k.s., v níž ukončil účast,
- k) příjmy z převodu jmění na společníka a příjmy z vypořádání podle zvláštního právního předpisu,
- l) příjem z jednorázové náhrady práv s povahou opakovaného plnění na základě ujednání mezi poškozeným a pojistitelem,
- m) příjem z výměnky,
- n) příjem obmyšleného ze svěřenského fondu,
- o) bezúplatný příjem.

3.4.3 Sleva na dani

Sleva na dani snižuje daňovou povinnost. Nejedná se tedy o snížení daňového základu, z něhož je daň vypočítávána.

Mezi slevy na dani z příjmu patří zejména (Štohl, 2012, s. 49):

- slevy na poplatníka a jeho manželku, na invaliditu a studium,
- slevy z titulu vyživovaného dítěte žijícího s ním ve společně hospodařící domácnosti,
- slevy na zaměstnance se zdravotním postižením.

V § 35ba ZDP pro rok 2014 je zejména uvedena:

- a) základní sleva ve výši 24 840 Kč na poplatníka,
- b) sleva na manžela (manželku) ve výši 24 840 Kč žijící s poplatníkem ve společně hospodařící domácnosti, pokud nemá vlastní příjem přesahující za zdaňovací období 68 000 Kč,
- c) základní sleva na invaliditu ve výši 5 040 Kč, pobírá-li poplatník invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně,
- d) rozšířená sleva na invaliditu ve výši 5 040 Kč, pobírá-li poplatník invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně,
- e) sleva na držitele průkazu ZTP/P ve výši 16 140 Kč,
- f) sleva na studenta ve výši 4 020 Kč u poplatníka po dobu, po kterou se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem.

Zákon o daních z příjmů v § 35c pak uvádí, že poplatník má nárok na daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s ním ve společně hospodařící domácnosti ve výši 13 404 Kč. O toto daňové zvýhodnění může, za dodržení zákonem stanovených podmínek, snížit daň.

3.5 Daňové úniky

Ač pojem „daňový únik“ je užíván často jak mezi odborníky, tak i laickou veřejností, je uváděn v různých periodikách. Jeho definice však není jednoznačně určená. Někteří autoři za daňový únik považují aktivity v rozporu se zákony, jiní pod pojem daňový únik podřadí i daňovou obratnost, snahu o minimalizaci daně. S pojmem daňový únik pak úzce souvisí i stínová či šedá ekonomika.

Za daňový únik Široký a kolektiv (2008, s. 249-250) považuje takový čin, který vede ke zkrácení daňové povinnosti a zároveň je doprovázen vědomým či nevědomým porušením právních předpisů upravujících daňovou oblast, takže při jeho odhalení může ze strany kontrolního orgánu následovat sankce. V určitých případech je daňový únik klasifikován jako trestný čin.

3.5.1 Klasifikace daňových úniků

Široký a kolektiv (2008, s. 241) uvádí, že v anglicky psaných odborných textech se rozlišuje mezi tzv. tax avoidance a tax evasion. Rozdíl mezi těmito termíny je v jejich legálnosti. Tax avoidance překládá jako vyhýbání se placení daní a představuje v podstatě legální aktivity, které vedou k minimalizaci odvedené daně. Tax evasion překládá jako daňový únik či podvod a je na rozdíl od první skupiny považován za nelegální činnost, za kterou může být daňový subjekt postižen.

Pro potřeby české terminologie Široký a kolektiv (2008, s. 242) tax avoidance a tax evasion účelně od sebe odlišil. Minimalizaci daňové povinnosti rozdělil do dvou skupin, a to legální a nelegální. Do legální minimalizace daňové povinnosti zařadil efektivní daňovou optimalizaci, kterou jde dosáhnout s využitím všech dostupných zákonných ustanovení a tím dosáhnout minimalizaci odvedené daně. Nelegální minimalizaci daňové povinnosti rozdělil do tří skupin. Do první skupiny zařadil neúmyslné porušení zákona, do druhé skupiny úmyslný únik menšího rozsahu a do třetí skupiny daňový únik kvalifikovaný jako trestný čin.

Široký a kolektiv (2008, s. 242) za efektivní daňovou optimalizaci považuje různé osvobození, slevy, volbu mezi formou odpisů, společné zdanění manželů aj, které byly vtěleny do daňových zákonů s přímým úmyslem legislativců daňově zvýhodnit některou skupinu daňových subjektů nebo podpořit vybrané činnosti (vědu a výzkum apod.).

Do nelegální skupiny minimalizace daně Široký a kolektiv (2008, s. 242) zahrnul aktivity, které vedou ke snížení daňové povinnosti a zároveň porušují (ať již vědomě, či nevědomě) předpisy upravující daňovou oblast.

Vančurová a Láchová (1995, s. 26-27) snahu o minimalizaci daňové povinnosti dělí do tří stupňů. Jako první stupeň ve škále způsobů minimalizace daňové povinnosti uvádí využívání daňových úspor. Daňová úspora vzniká tím, že daňový subjekt využívá možností snížení základu daně v rámci všech alternativních postupů stanovených daňovým zákonem, případně využívá všech povolených způsobů úpravy daňového základu při splnění zákonem stanovených podmínek. Prostor pro daňové úspory tvoří zákonodárce vědomě. Jedná se např. o tvorbu rezerv v základu daně na budoucí náklady daňového subjektu, nebo u daně z příjmů fyzických osob zákonodárce umožnil v některých případech, aby si poplatník zvolil, zda chce uplatňovat uznatelné výdaje podle skutečnosti či zjednodušeně procentem z příjmu.

Dalším stupněm ve škále způsobů minimalizace daňové povinnosti podle Vančurové a Láchové (1995, s. 27) je dosahování daňových výhod. Daňová výhoda představuje minimalizaci daně prostřednictvím vyhledávání zákonodárcem nezamýšlených skulin ve stylizaci daňových zákonů.

Na konci spektra způsobů minimalizace daňové povinnosti stojí daňový únik, který představuje již protiprávní jednání daňového subjektu s cílem neoprávněně zkrátit velikost daňové povinnosti. Daňový únik může nabývat nejrůznějších forem. Od obcházení účelu zákona, které daňový subjekt realizuje zpravidla tak, že za účelem snížení velikosti daně zastírá skutečný obsah ekonomického vztahu jinou právní formou, až po přímočaré trestné činy krácení daně, např. prostřednictvím zatajení příjmů. (Vančurová a Láchová, 1995, s. 27)

S problémem daňových úniků úzce souvisí tzv. stínová (popřípadě i nazývaná jako šedá, skrytá, neformální, neoficiální) ekonomika. Nejčastěji se v souvislosti se stínovou ekonomikou hovoří o praní špinavých peněz, práci nelegálních přistěhovalců, o zneužívání

sociálního systému některými nezaměstnanými, kteří mají nedeklarovaný příjem. Běžnou praxí bývá také v případě zaměstnavatelů vyplácení části mezd mimo oficiálně vykázané mzdové prostředky. (Široký a kol., 2008, s. 249)

Podle standardů doporučených OSN se rozlišují tři hlavní typy stínové ekonomiky (Široký a kol., 2008, s. 249):

- skrytá ekonomika, která má klíčové postavení ve struktuře stínové ekonomiky, představuje zkreslování vykazovaných údajů (falšování účetních knih – nadhodnocování výdajů, podhodnocování příjmů, podhodnocení mezd) a podnikání bez oficiální registrace,
- neformální ekonomika, která zahrnuje aktivity sektoru domácností, a to jak samoobslužné (zemědělské samozásobení, individuální bytová výstavba, imputované nájemné), tak tržní (příležitostné produktivní činnosti např. zemědělství),
- nelegální ekonomika, která bývá nejmenší součástí stínové ekonomiky. Obsahuje nelegální produkční činnosti (prodej pašovaného zboží, nelegální kopírování originálů, prostituce, korupce aj.), dále nelegální přerozdělovací činnosti (krádeže, vloupání) a legální produkční činnosti prováděné nelegálně (nelegální výroba a obchod, nelegální poskytování služeb).

3.5.2 Příčiny vzniku daňových úniků

Podle Širokého a kolektivu (2008, s. 244) má na rozhodování plátce o tom, zda a v jakém rozsahu bude riskovat daňový únik, zejména vliv:

- pravděpodobnost s jakou lze očekávat odhalení daňového úniku – závisí na četnosti a systému prováděných kontrol, kvalitě a pravomocích berních úřadů, formě podnikání (velké korporace jsou například častěji kontrolovány než drobní živnostníci), typu daně (jednou z nejčastěji kontrolovaných daní je daň z přidané hodnoty) apod.,
- velikost daňové sazby – čím vyšší je daňová sazba, tím vyšší je také možný zisk z krácení nebo neodvedení daně,
- velikost postihu – při odhalení daňového úniku je důchod plátce daně zatížen určitou formou trestu, který mívá podobu pokuty nebo penále.

K pravděpodobnosti odhalení daňového úniku, tedy k četnosti a systému daňových kontrol Bedřich Křemen (2010, s. 187) uvádí, že podle dostupných údajů ministerstva financí finanční úřady v Praze a dalších velkých městech České republiky nestíhají provádět kontrolu priznaných a odvedených daní. Na daňovou kontrolu tak mohou v některých oblastech firmy čekat i více než sto let. Praha a velká města jsou tak z pohledu daňových poplatníků mnohem zajímavější a stěhují se tam firmy z malých měst. Dlouhodobě žebříček „nejbezpečnějších“ oblastí z hlediska daňových kontrol vede Praha 6, Praha 10 a Praha 2. V souvislosti s touto četností kontrol Křemen mluví o těchto místech jako o zajímavých daňových rájích v České republice.

V analýze činnosti finančních úřadů, která sleduje výkonnost finančních úřadů za časové období let 2005-2013, je uvedena kontrola finančního úřadu pro Prahu 2 jednou za 206 let. U většiny územních pracovišť pro jednotlivé Prahy se četnost pohybuje nad hranicí 100 let. Dle této analýzy je jedna z nejvyšších pravděpodobností kontroly územními pracovišti Finančního úřadu pro Kraj Vysočina, případně pro Zlínský kraj. (e-office Czech Republic, 2014)

K volbě sídla společnosti s ohledem na četnost daňové kontroly Ing. Haas, v článku nazvaném Firmy už neuniknou daňovým kontrolám, uvádí, že přestěhováním firem do Prahy neznamena vyhnutí se kontrole. Analýzy týkající se četnosti daňových kontrol zachycují jen takzvané „terénní kontroly na jistotu“. Nezachycují vyhledávací a analytickou činnost, kontroly daňových dokladů, finančních výkazů a dalších dokumentů, kdy tato činnost se v oficiálních statistikách nezachycuje, i když právě ona odhalí rizikový subjekt. Navíc byl pro velké daňové poplatníky (s obratem nad 2 miliardy korun a další), kteří se podílejí na inkasu daní většinovým dílem, zřízen Specializovaný finanční úřad (zákonem č. 465/2011 Sb., o Finanční správě České republiky), který má celostátní působnost. (Haas, 2013)

Co se týče vlivu velikosti daňové sazby na daňový únik, tak vysoká míra zdanění přispívá k nárůstu neformálního sektoru (stínové ekonomiky), kam lidé přesouvají své činnosti, aby se vyhnuli odvádění daní. Příkladem může být vysoké daňové zatížení práce, které vede jednak k vykonávání nevidované pracovní činnosti, jednak k podhodnocování oficiálně vyplacených mezd, kdy je část skutečné mzdy proplacena zaměstnanci mimo evidovanou mzdu. (Široký a kol., 2008, s. 243-244)

Co se týče vlivu velikosti postihu na daňový únik, tak v případě zjištění či prokázání nelegálního daňového úniku bývá správcem daně nebo kontrolním orgánem za daňový únik uložena některá z forem pokuty, sankce nebo penále. Jen malá část daňových úniků je trestným činem.

3.5.3 Daňové úniky týkající se přímých daní

Mezi formy daňových úniků týkajících se přímých daní zařadil Široký a kolektiv (2008, s. 250):

- Krácení příjmů/výnosů – zatajení nebo krácení tržeb, výnosy z nelegální činnosti (prodej pašovaného zboží, prodej nelegálně zkopírovaných zvukových a obrazových záznamů aj.), neevidované podnikání nebo zaměstnání (tzv. práce na černo), rozdělení příjmů na spolupracující osoby, které neodpovídá skutečnému stavu,
- Nadhodnocení výdajů/nákladů – zahrnutí daňově neuznatelných nákladů, fiktivní náklady (fingované marketingové studie, zprostředkovatelské odměny, mandátní smlouvy apod.), špatné vyhodnocení odpisování majetku,
- Nesprávné nebo fiktivní uplatnění různých daňových výhod (osvobození od daně, slev na dani, odčitatelných položek a položek snižujících základ daně nebo zvláštních sazeb daně), jejich množství a složitost podmínek, za kterých je lze uplatnit, nahrává jejich zneužití,
- Krácení příjmů z kapitálového majetku – neoficiální vyplacení dividend společníkům mimo účetnictví, kterým se daňový subjekt vyhýbá dvojímu zdanění v podobě korporátní daně a daně z dividend.

3.5.4 Daňové úniky související s příjmy ze závislé a samostatné činnosti

Mezi často diskutované problémy týkající se daňových úniků se řadí na přední místo daňové úniky související s odměňováním za provedenou práci. Jedná se zejména o nelegální zaměstnávání, Švarcsystém a příjmy z práce, kdy zaměstnavatel zaměstnanci vyplatí oficiálně minimální mzdu a další část peněz mu vyplatí tzv. na ruku, aniž by tuto částku zahrnul do oficiálního příjmu.

Na tuto problematiku se při své činnosti zaměřují i orgány inspekce bezpečnosti práce, které v roce 2013 provedly přibližně 36 000 kontrol zaměřených na oblast odhalování nelegální práce. Kontrolou bylo zjištěno 3 170 nelegálně pracujících osob. Z těchto bylo

1 394 občanů České republiky, 295 občanů ze zemí EU a 1 481 cizinců z takzvaných třetích zemí. Z 3 170 zjištěných nelegálně pracujících osob provádělo svoji činnost 196 osob formou tzv. Švarcsystému. Nejvyšší pokuta uložena zaměstnavateli za tzv. Švarcsystém byla ve výši 6 000 000 Kč. Za společensky nejvíce škodlivé považuje SÚIP případy, kdy by byl pracovněprávní vztah pro zaměstnance výhodnější, avšak zaměstnavatelem jsou pracovníci nuceni do obchodního vztahu. Společensky velmi závažný jev také představují případy cizinců, kteří formou tzv. Švarcsystému obcházejí povinnost mít povolení k zaměstnání na území České republiky. (Tisková zpráva SÚIP, 2014)

Nelegální práce je upravena v zákoně o zaměstnanosti, kde v § 5 odst. 1 písm. e) je nelegální prací zejména označen výkon závislé práce fyzickou osobou mimo pracovněprávní vztah.

Dokladací pracovně právního vztahu upravuje zákon o zaměstnanosti, který v § 136 zákona o zaměstnanosti ukládá právnické nebo fyzické osobě povinnost mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávních vztahů, což znamená, že kontrolovaný subjekt má za povinnost kontrolnímu orgánu při kontrole na místě doložit, jaký má pracovně právní vztah s pracovníkem nacházejícím se na pracovišti a to například pracovní smlouvou, dohodou o pracovní činnosti či dohodou o provedení práce.

K situaci, kdy zaměstnavatel zaměstnanci vyplatí oficiálně mzdu blížící se minimální mzdě a další část peněz mu vyplatí tzv. na ruku, aniž by tuto částku zahrnul do oficiálního příjmu, je třeba uvést, že minimální mzda je upravena v zákonu č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, kde je v § 111 odstavci 1 k tomuto pojmu uvedeno, že minimální mzda je nejnižší přípustná výše odměny za práci v základním pracovněprávním vztahu. Mzda, plat nebo odměna z dohody nesmí být nižší, než minimální mzda.

Funkce minimální mzdy ve vztahu k zaměstnancům a zaměstnavatelům je (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010):

- Sociálně-ochranná, která má zaměstnance ochránit před chudobou a umožnit mu žít na úrovni skromné hmotné spotřeby a sociálních kontaktů. Zaměstnavatelům má zajistit základní rovné podmínky mzdové konkurence (má zabránit mzdovému podbízení domácích i zahraničních pracovních sil),

- Ekonomicko-kriteriální, která vytváří předpoklady pro příjmovou motivaci občanů k vyhledávání, přijetí a vykonávání pracovní činnosti, tj. prostřednictvím pracovního příjmu zvýhodnit zaměstnance vůči osobám pouze se sociálním příjmem. Pro zaměstnavatele představuje minimální mzda nejnižší úroveň nákladů na mzdy zaměstnanců.

Všeobecná závazná zákonná úprava minimální mzdy v České republice byla zavedena v roce 1991. Minimální mzda byla v tomto roce stanovena na částku 2 000 Kč měsíčně. Nařízením vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení zatížení pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, byla stanovena měsíční výše základní sazby minimální mzdy na částku 8 000 Kč. Nařízením vlády č. 210/2013 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení zatíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, pak od srpna roku 2013 a na rok 2014, stanovilo výši základní sazby minimální mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin 50,60 Kč za hodinu nebo 8 500 Kč za měsíc.

Švarcsystém je označení pro způsob ekonomické činnosti, při které osoby vykonávají pro zaměstnavatele závislou práci, nejsou jeho zaměstnanci, ale formálně vystupují jako samostatní podnikatelé. Jde o výkon činnosti fyzické osoby samostatně výdělečně činné na základě obchodněprávní nebo občanskoprávní smlouvy, kdy činnost OSVČ vykazuje znaky závislé činnosti. Tento způsob využívání práce získal svůj název po podnikateli Miroslavu Švarcovi, který jej již v roce 1990 uplatňoval v okresech Kutná Hora a Benešov, mimo jiné při provozování obchodního domu. Propustil zaměstnance ze zaměstnaneckého poměru, stali se z nich podnikatelé, kteří pracovali na stejných pozicích, kdy se na jejich pracovních podmínkách nic nezměnilo a šlo o klasickou závislou práci. (Šubrt a Trezziová, 2011, s. 16)

Mezery v zákoně si pak všimli i další podnikatelé, kteří začali postup vytvořený podnikatelem Miroslavem Švarcem napodobovat, a to byl počátek problémů s udržitelností sociálního systému, do kterého nejsou odváděny potřebné dávky, ale naopak jsou odčerpávány. Proto stát přistoupil k ochraně proti takovému postupu a v roce 1992 novelou dřívějšího zákona o zaměstnanosti (zákon č. 1/1991Sb.) takový postup zakázal. V roce 2006 bylo ustanovení o zákazu „Švarcsystému“ zrušeno. Od 1. ledna 2012 se však opět do

zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ustanovení o zákazu „Švarc systému“ vrátilo a dokonce s přísnějšími sazbami za jeho porušení, a to do 10 000 000 Kč pro podnikatele a až do 100 000 Kč pro zaměstnance, který se nechá zaměstnat tímto způsobem. (Kapoun, 2012, s. 16)

3.5.5 Nelegální využití daňových rájů

V rámci daňových úniků je dobré pro úplnost zmínit běžnou praxi firem v zakládání sídel společností v zahraničí, což samo o sobě nelegální není, přesto lze někdy považovat přenesení sídla společnosti do daňového ráje pouze za zástěrku pro snižování daňových povinností. Registrace daňového subjektu včetně uzavřených smluv, zakladatelských listin nebo bankovních převodů bývá sice formálně legální, ale často neodpovídá skutečnému stavu. V zemích, kde se při uplatňování daňových zákonů bere v úvahu skutečný obsah právního úkonu, pokud je zastřený stavem formálně právním a liší se od něj, může být takové jednání vyhodnoceno, jako porušení daňových zákonů (z.č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků - § 2 odst. 7). (Široký a kol., 2008, s. 251)

3.5.6 Měření daňových úniků a stínové ekonomiky

Rozsah daňových úniků se zjišťuje jen velmi obtížně. Nástroje k měření jsou příliš nedokonalé na to, abychom získali vypovídající hodnoty. Používá se například metoda reprezentativního vzorku daňových poplatníků, která zahrnuje průzkumy veřejného mínění zkoumající postoj společnosti k daňovým deliktům, sociologické průzkumy zjišťující míru zapojení respondentů do stínové ekonomiky nebo hloubkové daňové kontroly na velkém vzorku plátců daně. Aproximativní metody jsou založeny na odhadech stínové ekonomiky. V některých případech jde jen o účelově motivovaná prohlášení politiků, nezakládající se na relevantních informacích. Spolehlivější postupy vycházejí z agregátů národního účetnictví a jsou založeny na údajích statistických úřadů. (Široký a kol., 2008, s. 248)

Na odhady stínové ekonomiky se používají různé metody, mezi nimi například poměrně složitá Kaufmannova metoda, která vychází ze spotřeby elektrické energie a předpokladu, že růst elektrické energie o jednotku znamená růst výkonu ekonomiky také o jednotku. Zjednodušeně řečeno, pokud je růst oficiální ekonomiky nižší, rozdíl připadá na stínovou ekonomiku. Monetární metody (např. Gutmannova) předpokládají, že transakce ve stínové ekonomice probíhají především v hotovosti, a její velikost odvozují z odchylek v chování monetárních veličin (zkoumají např. poptávku po hotovostních penězích nebo vztah mezi

objemem transakcí a oficiálním výkonem ekonomiky či poměr mezi množstvím oběživa a vklady na běžných účtech). Z širšího intervalu, ve kterém se odhady pohybují (rozpětí bývá až v desítkách procent), je patrné, že měření stínové ekonomiky je velmi obtížné, závislé na použité metodě. (Široký a kol., 2008, s. 249)

4 Praktická část

Praktická část práce je zaměřena na daňový únik týkající se využívání Švarcsystému ve sportu. V rámci praktické části je na modelových příkladech provedena komparace daňových odvodů stejné osoby (sportovce fotbalisty), který vystupuje ve vztahu k sportovnímu klubu jako jeho zaměstnanec, nebo jako osoba samostatně výdělečně činná, při provádění stejné činnosti. V rámci modelových příkladů je posuzován příjem odpovídající průměrnému příjmu profesionálního sportovce, minimálnímu příjmu u začínajícího sportovce a příjmu klíčového hráče.

S provozováním Švarcsystémem se běžně setkáváme v pohostinství, stavebnictví, službách, u programátorů. Zvláštní postavení v této oblasti má sport.

V legislativě České republiky je pojem sport upraven v zákoně č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, kde je za sport považována jakákoliv forma tělesné činnosti, která si klade za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů v soutěžích všech úrovní. Přitom není rozhodující, zda se jedná o organizovanou či neorganizovanou činnost.

Už ze samotné definice sportu uvedené v zákoně vyplývá, že sport může být provozován na třech úrovních. Amatérské, poloprofesionální a profesionální. Jako další dělení sportu může být užito dělení na individuální a kolektivní sporty.

Tento zákon ovšem neuvádí, jak má být upraven pracovněprávní vztah mezi sportovní organizací a sportovcem, což je problém týkající se hlavně profesionálních sportovců a dá se říci, že částečně i poloprofesionálních.

Zákon o dani z příjmů uvádí, že příjmem se rozumí příjem peněžní i nepeněžní, kdy předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou příjmy ze závislé činnosti a příjmy ze samostatné činnosti.

Kluby pak většinou uzavírají se sportovci profesionální smlouvy, které nejsou smlouvami upravujícími pracovní poměr, neřídí se zákoníkem práce a sportovci vystupují vůči klubu jako osoby samostatně výdělečně činné.

Tento způsob vztahu opakovaně potvrdil Nejvyšší správní soud ve svých rozsudcích. Například v rozsudku č.j. 2 Afs 22/2012-31 ze dne 1. 8. 2012 se ztotožnil s názorem nižších soudů ve věci profesionálního fotbalisty, že činnost profesionálního sportovce není

jednoduše podřaditelná pod pojem „závislá práce“ ve smyslu zákoníku práce. Nelze proto vyloučit, respektive dokonce považovat za protiprávní, uzavírání i jiných než pracovních smluv mezi sportovci a jejich kluby. Současně však NSS v rozsudku podotknul, že výše uvedené neznámá, že by mezi profesionálním sportovcem a klubem, za který hraje, pracovní smlouva uzavřena být nemohla či dokonce neměla. NSS toliko zastává názor, že za situace značně nejasného právního postavení profesionálních sportovců stát nemůže vynucovat jen jednu z možných forem jejich smluvní spolupráce s kluby, a to ani prostřednictvím daňové politiky.

Jak je z rozhodnutí NSS patrné, ve věci sportovců, díky nejednoznačnému výkladu zákona, který postavení sportovců a klubů přesně neupravuje, může docházet ze strany sportovců a klubů k využívání zákonodárcem nezamýšlených skulin ve stylizaci daňových a s daňovými zákony souvisejících zákonů a tak minimalizovat daň.

Tyto rozhodnutí se však vztahovaly ke sporům, ke kterým došlo před 1. 1. 2012.

K 1. 1. 2012 nabyla účinnosti novela zákoníku práce. Ta v § 2 odst. 1 konstatovala, že „závislou práci“ je práce, která je vykonávána:

- ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance,
- jménem zaměstnavatele,
- podle pokynů zaměstnavatele,
- zaměstnancem pro zaměstnavatele osobně.

V odstavci 2 pak uvádí, že závislá práce musí být vykonávána:

- za mzdu, plat nebo odměnu za práci,
- na náklady a odpovědnost zaměstnavatele,
- v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě.

V § 3 ZP je uvedeno, že závislá práce musí být vykonávána v základním pracovněprávním vztahu, což je pracovní poměr, dohoda o provedení práce a dohoda o pracovní činnosti.

Právní úprava dle komentáře k ZP ponechává zcela na vůli smluvních stran, zda pro vzájemnou spolupráci zvolí vztah pracovněprávní nebo naopak jiný soukromoprávní vztah, který se řídí předpisy občanského nebo obchodního práva. Ovšem platí, že bude-li

předmětem vztahu činnost, která naplňuje znaky práce závislé, musí se řídit zákoníkem práce.

A tato povinnost je rozhodná pro posouzení vztahu mezi sportovcem a klubem. Zejména se jedná o kolektivní sporty, neboť činnost sportovce kolektivního sportu bezesporu naplňuje znaky závislé činnosti podle zákoníku práce. Činnost profesionálních sportovců sice není zákonem o živnostenském podnikání výslovně z podnikání vyloučena, ale nelze ji podřadit pod žádnou z koncesovaných živností, ani vázaných, či volných. Nepatří ani pod svobodná povolání.

Proto na uzavírání smluv mezi klubem a profesionálním sportovcem zejména u kolektivních sportů, které nejsou uzavírány podle zákoníku práce, je možné na základě znaků této činnosti nahlížet jako na Švarcsystém a dají se tak očekávat nové soudní rozhodnutí k upřesnění tohoto vztahu.

Na základě výše uvedené analýzy vztahu mezi profesionálním sportovcem a klubem je na modelových příkladech ukázáno daňové zatížení při uplatnění Švarcsystému ve sportu a daňové zatížení pro případ, kdy sportovec tuto činnost vykonává jako závislou. Tak modelové příklady demonstrují výši daňového zatížení a odvodů státu při provozování sportu jako samostatné činnosti a závislé činnosti.

Na základě analýzy těchto modelových příkladů je možná komparace dopadů daňového zatížení na zaměstnavatele, zaměstnance, osoby samostatně výdělečně činné a komparace odvodů státu při provozování Švarcsystému a závislé činnosti.

Při porovnání příjmů a odvodů sportovce jako osoby vykonávající svou činnost na základě závislé činnosti a sportovce coby osoby samostatně výdělečně činné, bylo v práci vycházeno z toho, že OSVČ může podle § 7 odst. 7 ZDP snížit své příjmy o výdaje a to buďto o prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmu, nebo výdaje uplatněné procentem z příjmu. Vzhledem k tomu, že činnost sportovce a jeho příjmy nejde podřadit pod příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, živnostenského podnikání řemeslného, ani živnostenského podnikání ostatního, byly v práci příjmy sportovců podřazeny pod příjmy z jiného podnikání než vyjmenovaného, na které je v §7 odst. 7 písm. c) ZDP stanoveno uplatnění výdajů ve výši 40 %. Ovšem výdaje lze takto uplatnit nejvýše do částky 800 000 Kč.

Co se týče platů sportovců, tak na rozdíl od zahraničí, není v České republice zvykem zveřejňovat příjmy sportovců. Proto k výši platů profesionálních hráčů v kolektivních sportech je jako k orientačnímu údaji v práci vycházeno z údajů, které zveřejnil jako jeden z mála profesionální fotbalový klub FK Teplice, dlouhodobý účastník nejvyšší fotbalové soutěže v České republice, pro roky 2012/2013, viz. tabulka č. 1.

Tab. č. 1 Maximální platové úrovně fotbalistů FK Teplice (v Kč)

Platové úrovně fotbalistů FK Teplice pro 2012/2013		
úroveň	typ hráče	základní max. měsíční plat v Kč
1.	dorostenec 15 až 18 let	10 000
2.	neamatér v juniorce	8 300
3.	talent v kádru áčka	12 000
4.	stabilní člen áčka	35 000
5.	hráč základní sestavy	70 000
6.	klíčový hráč	90 000

Zdroj: Šedivý a Bílek, 2013

Fotbalisté FK Teplice mají smlouvou stanovenou základní odměnu, která může být navýšena o bonusy. FK Teplice v předmětném období vyplatily jako nejvyšší roční odměnu jednomu hráči 2 600 000 Kč (což odpovídá měsíčnímu příjmu 216 600 Kč), nejmenší roční odměna jednomu hráči pak byla 105 000 Kč (což odpovídá měsíčnímu příjmu 8 750 Kč). Hráči nejsou zaměstnanci klubu, jsou vlastně podnikatelé. (Šedivý a Bílek, 2013)

4.1 Komparace příjmu sportovce coby zaměstnance a OSVČ

Pro srovnání daňových odvodů stejné osoby (fotbalisty), který vystupuje ve vztahu ke klubu jako jeho zaměstnanec anebo jako osoba samostatně výdělečně činná, při provádění stejné činnosti, je v rámci modelových příkladů vycházeno z předpokladu, že poplatník je ženatý a má dvě vyživované děti. Manželka má vlastní příjem, který za zdaňovací období přesahuje 68 000 Kč.

Dále je vycházeno z toho, že sportovec jako zaměstnanec dosahuje pouze příjmů podle § 6 ZDP. Příjem pobírá během celého zdaňovacího období od jednoho zdroje, u kterého podepsal prohlášení k dani, pobírá jej pravidelně měsíčně a ve stejné výši.

U poplatníka jako osoby samostatně výdělečně činné se vychází z toho, že má příjem pouze z výkonu nezávislého povolání dle § 7 odst. 2 písm. c) ZDP a uplatňuje výdaje ve výši 40 % z příjmu. Příjem pobírá během celého zdaňovacího období od jednoho zdroje, pravidelně měsíčně a ve stejné výši.

Příjmy osobě budou plynout za zdaňovací období roku 2014.

Poplatník se neúčastní důchodového spoření (druhého pilíře penzijního systému).

Jak u zaměstnance, tak u osoby samostatně výdělečně činné bude počítáno se stejným vstupním příjmem, základním příjmem, bez možných případných odměn a bonusů.

4.1.1 Komparace hrubého příjmu 40 000 Kč měsíčně zaměstnance a OSVČ

U prvního modelového případu byl základní příjem stanoven, vzhledem k výše zjištěným platovým podmínkám u profesionálních fotbalistů, na částku 40 000 Kč měsíčně, což je 480 000 Kč ročně. Tato částka byla stanovena jako určitý předpokládaný střední příjem mezi hráči základní sestavy a stabilních členů fotbalového A-teamu, který je, vzhledem k tomu, že sportovní organizace a kluby platy sportovců sdělují jen sporadicky, spíše orientační.

Poplatník bude uplatňovat základní slevu na poplatníka dle § 35ba odst. 1 písm. a) ZDP, která je pro rok 2014 stanovena na částku 24 840 Kč za rok (2 070 Kč měsíčně) a daňové zvýhodnění na dvě vyživované děti dle § 35c odst. 1 ZDP, které je pro rok 2014 stanoveno na částku 13 404 Kč za rok na jedno dítě (1 117 Kč měsíčně), tedy 26 808 Kč na dvě děti (2 234 Kč měsíčně).

Srovnání rozdílných měsíčních odvodů poplatníka, týkajících se popsaných vstupních údajů, je uvedeno v tabulce č. 2.

Tab. č. 2 Komparace měsíčního příjmu zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Hrubý měsíční příjem	40 000	Hrubý měsíční příjem	40 000
Organizace zdravotní poj. 9 %	3 600		
Organizace sociální poj. 25 %	10 000		
Superhrubá mzda	53 600		
		Výdaje 40 %	16 000
Základ daně	53 600	Základ daně	24 000
Záloha před slevou na poplatníka	8 040	Záloha před slevou na poplatníka	3 600
Sleva na poplatníka	2 070	Sleva na poplatníka	2 070
Záloha po slevě na poplatníka	5 970	Záloha po slevě na poplatníka	1 530
Daňová sleva na 2 děti	2 234	Daňová sleva na 2 děti	2 234
Daňový bonus		Daňový bonus	704
Výsledná daňová měsíční záloha	3 736	Výsledná daňová měsíční záloha	0
		Vyměřovací základ	12 000
		Minimální odvod ZP	1 752
		Minimální odvod SP	3 504
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	1 800	Povinnost SZP	5 256
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	2 600		
Čistý měsíční příjem	31 864	Čistý měsíční příjem	35 448

Zdroj: Vlastní zpracování

V tabulce č. 2 je jako hrubý měsíční příjem zaměstnance uvedena částka 40 000 Kč. Tento dílčí základ daně je zvýšen o částku odpovídající pojistnému na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti ve výši 25 %, což v tomto případě odpovídá částce 10 000 Kč a pojistnému na všeobecné zdravotní pojištění ve výši 9 %, což v tomto případě odpovídá částce 3 600 Kč. Jedná se o odvod, který je povinen za zaměstnance platit zaměstnavatel, čímž se mu vyplacené prostředky, tedy náklady na zaměstnance, zvýší na částku rovnající se součtu částek 40 000 Kč, 10 000 Kč, 3 600 Kč, celkem na 53 600 Kč. Částka 53 600 Kč je nazývána superhrubou mzdou a po zaokrouhlení na celé stokoruny nahoru se jedná o celkový zdanitelný příjem. Výše sazby daně z příjmů odpovídá 15 %. Měsíční daňová záloha je v tomto případě 8 040 Kč. Od této částky je odečtena sleva na poplatníka, která je na rok 2014 stanovena na měsíční částku 2 070 Kč. Rovněž je od měsíční zálohy odečtena částka 2 234 Kč, která odpovídá daňové slevě na dvě vyživované děti. Výsledná daňová měsíční záloha ve výši 3 736 Kč se strhává z hrubého měsíčního příjmu. Čistý měsíční příjem je vypočítán tak, že z hrubé mzdy

zaměstnanec je stržena platba na všeobecné zdravotní pojištění ve výši 4,5 %, což v tomto případě odpovídá částce 1 800 Kč (zaokrouhuje se na celé koruny nahoru) a pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve výši 6,5 %, což v tomto případě odpovídá částce 2 600 Kč (zaokrouhuje se na celé koruny nahoru). Čistý příjem zaměstnanec pak tvoří částku, rovnající se částce, která vznikne po odečtení daňové měsíční zálohy ve výši 3 736 Kč, platby zdravotního pojištění ve výši 1 800 Kč a sociálního zabezpečení ve výši 2 600 Kč, od hrubé mzdy ve výši 40 000 Kč, což je v tomto případě 31 864 Kč.

K totožné osobě, která by svou činnost pro sportovní klub prováděla jako osoba samostatně výdělečně činná, je v tabulce č. 2 rovněž jako hrubý měsíční příjem uvedena částka 40 000 Kč. Na tuto částku uplatnila osoba výdaje rovnající se 40 % z příjmů, což se rovná částce 16 000 Kč. Po odečtení výdaje od příjmu 40 000 Kč vznikne částka, která po zaokrouhlení na celé stokoruny nahoru tvoří základ pro výpočet zálohy na daň. V tomto případě se jedná o částku 24 000 Kč. Záloha na daň z příjmů před odečtením slev na dani tvoří 15 % z této částky, což je 3 600 Kč. Od této částky byla odečtena sleva na poplatníka, která je na rok 2014 stanovena na měsíční částku 2 070 Kč. Rovněž byla od měsíční zálohy odečtena částka 2 234 Kč, která odpovídá daňové slevě na dvě vyživované děti. Výsledná částka je - 704 Kč. Vzhledem k tomu, že nárok poplatníka na daňové zvýhodnění je v tomto případě vyšší než daňová povinnost, jedná se o daňový bonus, který poplatník uplatnil ve výši 704 Kč, jelikož jeho výše činí alespoň 100 Kč a nepřevyšuje částku 60 300 Kč ročně (§ 35c odst. 3 ZDP). Měsíční záloha na daň z příjmů se tak rovná 0 Kč. K povinnosti osoby samostatně výdělečně činné patří platby pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, což činí 13,5 % z vyměřovacího základu a platby pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti ve výši 29,2 % z vyměřovacího základu. Vyměřovací základ se rovná 50 % základu daně. Tedy v tomto případě 12 000 Kč, což by znamenalo, že odvod na všeobecné zdravotní pojištění by byl 1 650 Kč. Ovšem pokud vyměřovací základ pro výpočet platby zdravotního pojištění je nižší, než stanovený minimální měsíční vyměřovací základ, odvádí poplatník minimální vyměřovací základ, tedy 1 752 Kč (minimální vyměřovací základ je stanoven jako 50 % minimální mzdy na rok 2014, která je na tento rok stanovena ve výši 25 942 Kč, což je 12 971 Kč). Pro platbu za pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je na rok 2014 stanoven měsíční vyměřovací základ na částku 6 486 Kč, tedy nižší, než je uveden v modelovém příkladu, proto platba za pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na

státní politiku zaměstnanosti je v tomto případě 3 504 Kč. Čistý měsíční příjem je u OSVČ, po odečtení nulové měsíční zálohy na daň z příjmů, plateb pojistného ve výši 1 752 Kč a 3 504 Kč, od hrubého příjmu, a připočtení daňového bonusu ve výši 704 Kč, 35 448 Kč.

Při porovnání čistého příjmu je vidět, že zaměstnanec má v tomto modelovém případě při stejné hrubé mzdě čistý měsíční příjem o 3 584 Kč nižší.

Pro přehlednost je v tabulce č. 3, na základě stejných vstupů, při stejném hrubém příjmu 40 000 Kč měsíčně, což je 480 000 Kč ročně, porovnán roční příjem profesionálního sportovce.

Z porovnání čistého ročního příjmu vyplývá, že zaměstnanec má v tomto modelovém případě při stejné hrubé mzdě čistý roční příjem o 43 008 Kč nižší.

Tab. č. 3 Komparace ročního příjmu zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Hrubý roční příjem	480 000	Hrubý roční příjem	480 000
Organizace zdravotní poj. 9 %	43 200		
Organizace sociální poj. 25 %	120 000		
Roční superhrubá mzda	643 200		
		Výdaje 40 %	192 000
Základ daně	643 200	Základ daně	288 000
Daň před slevou na poplatníka	96 480	Daň před slevou na poplatníka	43 200
Sleva na poplatníka	24 840	Sleva na poplatníka	24 840
Daň po slevě na poplatníka	71 640	Daň po slevě na poplatníka	18 360
Daňová sleva na 2 děti	26 808	Daňová sleva na 2 děti	26 808
Daňový bonus		Daňový bonus	8 448
Daň po slevě na děti	44 832	Daň po slevě na děti	0
		Vyměřovací základ	144 000
		Minimální odvod ZP	21 024
		Minimální odvod SP	42 048
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	21 600	Povinnost SZP	63 072
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	31 200		
Čistý roční příjem	382 368	Čistý roční příjem	425 376

Zdroj: Vlastní zpracování

Komparace nákladů zaměstnavatele

V tabulce č. 4 jsou pro přehlednost srovnány měsíční a v tabulce č. 5 roční, náklady zaměstnavatele na hráče, který pro klub vykonával stejnou činnost, za stejnou hrubou mzdu 40 000 Kč měsíčně (480 000 Kč ročně), jako zaměstnanec a v druhém sloupci jako osoba samostatně výdělečně činná.

Tab. č. 4 Komparace měsíčního nákladu zaměstnavatele na zaměstnance a OSVČ (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Hrubý roční příjem	40 000	Hrubý roční příjem	40 000
Organizace zdravotní poj. 9 %	3 600		
Organizace sociální poj. 25 %	10 000		
Celkové náklady zaměstnavatel	53 600	Celkové náklady zaměstnavatel	40 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. č. 5 Komparace ročního nákladu zaměstnavatele na zaměstnance a OSVČ (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Hrubý roční příjem	480 000	Hrubý roční příjem	480 000
Organizace zdravotní poj. 9 %	43 200		
Organizace sociální poj. 25 %	120 000		
Celkové náklady zaměstnavatel	643 200	Celkové náklady zaměstnavatel	480 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 4 a č. 5 je zřejmé, že náklady klubu, v případě, že hráč vůči klubu vystupuje jako osoba samostatně výdělečně činná, se rovnají vyplacené odměně 40 000 Kč měsíčně (480 000 Kč ročně). V případě, že hráč vůči klubu vystupuje jako zaměstnanec klubu, tedy jeho příjem pochází ze závislé činnosti, jsou náklady zaměstnavatele vyšší než u OSVČ, neboť tyto jsou navýšeny o povinnou platbu pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za zaměstnance ve výši 25 %, což zde odpovídá částce 10 000 Kč měsíčně (120 000 Kč ročně) a platbu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění za zaměstnance ve výši 9 %, což zde odpovídá částce 3 600 Kč měsíčně (43 200 Kč ročně). Celkové náklady zaměstnavatele na zaměstnance při hrubém měsíčním příjmu 40 000 Kč (ročním 480 000 Kč) jsou 53 600 Kč měsíčně (643 200 Kč ročně). Jsou tedy zhruba o ¼ vyšší, než v případě, kdy hráč provádí svoji činnost jako OSVČ.

Komparace nákladů sportovce jako zaměstnance a OSVČ

V tabulce č. 6 jsou pro přehlednost srovnány měsíční a v tabulce č. 7 roční, náklady zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné při stejné hrubé odměně 40 000 Kč měsíčně (480 000 Kč ročně).

Tab. č. 6 Komparace měsíčního nákladu zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Daň po slevě na děti	3 736	Daň po slevě na děti	0
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	1 800	Minimální odvod ZP	1 752
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	2 600	Minimální odvod SP	3 504
Daňový bonus	0	Daňový bonus	704
Celkové náklady poplatníka	8 136	Celkové náklady poplatníka	4 552

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. č. 7 Komparace ročního nákladu zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Daň po slevě na děti	44 832	Daň po slevě na děti	0
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	21 600	Minimální odvod ZP	21 024
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	31 200	Minimální odvod SP	42 048
Daňový bonus	0	Daňový bonus	8 448
Celkové náklady poplatníka	97 632	Celkové náklady poplatníka	54 624

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 6 a č. 7 je zřejmé, že při tomto hrubém příjmu má zaměstnanec přibližně o 44 % vyšší náklady i přesto, že procentní sazba daně z příjmů je pro zaměstnance i OSVČ stejná a odvody na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění má zaměstnanec v procentních bodech nižší, než osoba samostatně výdělečně činná. Sleva na poplatníka i daňová sleva na děti je rovněž pro zaměstnance i OSVČ totožná. Rozdíl je v základu pro výpočet daně z příjmů. Zatímco OSVČ si může uplatnit v tomto případě výdaje ve výši 40 % z příjmu, a tak snížit základ pro výpočet daně z příjmů o 40 % oproti hrubému příjmu, zaměstnanec si žádné výdaje neuplatňuje. Navíc základ pro výpočet daně z příjmů je oproti hrubé mzdě navýšen o 34 % (zaokrouhlo na celé stokoruny nahoru), což jsou odvody na sociální zabezpečení ve výši 25 % a zdravotní pojištění ve výši 9 % z hrubého příjmu odvedené zaměstnavatelem a tvořící náklad zaměstnavatele. Rovněž vyměřovací základ pro výpočet platby pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku

zaměstnanosti a platby pojistného na všeobecné zdravotní pojištění je rozdílný u zaměstnance a OSVČ. U zaměstnance je vyměřovací základ roven hrubému příjmu, u OSVČ se rovná 50 % základu daně. Pokud je u OSVČ vyměřovací základ nižší než zákonem stanovený minimální vyměřovací základ (v tomto případě byl nižší u odvodu za zdravotní pojištění), musí být vypočítán odvod ze zákonem stanoveného minimálního vyměřovacího základu.

Komparace odvodů do státního rozpočtu

V tabulce č. 8 jsou pro přehlednost srovnány měsíční a v tabulce č. 9 roční, výše odvodů, které státu plynou z toho, pokud je stejná činnost sportovce vykonávána závisle a pokud samostatně, při stejném hrubém příjmu 40 000 Kč měsíčně (480 000 Kč ročně).

Tab. č. 8 Komparace měsíčních odvodů státu u zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Organizace zdravotní poj. 9 %	3 600		
Organizace sociální poj. 25 %	10 000		
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	1 800	Minimální odvod ZP	1 752
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	2 600	Minimální odvod SP	3 504
Daňový bonus	0	Daňový bonus	704
Daň po slevě na děti	3 736	Daň po slevě na děti	0
Celkové odvody státu	21 736	Celkové odvody státu	4 552

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. č. 9 Komparace ročních odvodů státu u zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Organizace zdravotní poj. 9 %	43 200		
Organizace sociální poj. 25 %	120 000		
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	21 600	Minimální odvod ZP	21 024
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	31 200	Minimální odvod SP	42 048
Daňový bonus	0	Daňový bonus	8 448
Daň po slevě na děti	44 832	Daň po slevě na děti	0
Celkové odvody státu	260 832	Celkové odvody státu	54 624

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 6 a č. 7 je zřejmé, že odvody státu ze závislé činnosti jsou přibližně o 79 % vyšší, než odvody při provozování samostatné činnosti. Odvod u závislé činnosti je při stejném hrubém příjmu 40 000 Kč měsíčně (480 000 Kč ročně) o 17 184 Kč měsíčně (206 208 Kč ročně) vyšší než u samostatné činnosti.

4.1.2 Komparace hrubého příjmu 10 000 Kč měsíčně zaměstnance a OSVČ

U druhého modelového příkladu je základní příjem stanoven na částku 10 000 Kč měsíčně, což je 120 000 Kč ročně. Tato částka odpovídá příjmu spíše začínajícího fotbalisty, jak uvádí tabulka č. 1 (talenta), který teprve získává zkušenosti s profesionálním sportem. V rámci profesionálního kolektivního sportu v České republice se jedná o nižší příjem, čímž dojde k srovnání příjmu sportovců s nízkým příjmem. Částka je orientační.

Poplatník bude uplatňovat základní slevu na poplatníka dle § 35ba odst. 1 písm. a) ZDP, která je pro rok 2014 stanovena na částku 24 840 Kč za rok (2 070 Kč měsíčně) a daňové zvýhodnění na dvě vyživované děti dle § 35c odst. 1 ZDP, které je pro rok 2014 stanoveno na částku 13 404 Kč za rok na jedno dítě (1 117 Kč měsíčně), tedy 26 808 Kč na dvě děti (2 234 Kč měsíčně).

V tabulce č. 10 je jako hrubý roční příjem zaměstnance uvedena částka 120 000 Kč (10 000 Kč měsíčně). Oproti modelovému příkladu uvedenému v tabulce č. 3 je u zaměstnance zřejmé, že daň před slevou na poplatníka je nižší, než sleva na poplatníka a proto bude daňová povinnost nulová. Nulová daňová povinnost bude ze stejného důvodu i u OSVČ. Vzhledem k tomu, že zvýhodnění na dvě děti je vyšší než daňová povinnost, stává se rozdíl mezi daňovou povinností a slevou na děti daňovým bonusem a to opět jak u zaměstnance, tak u OSVČ. Jelikož je vyměřovací základ pro výpočet platby pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a vyměřovací základ pro výpočet platby pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, nižší než zákonem stanovený minimální vyměřovací základ, odvede OSVČ na sociálním zabezpečení a zdravotním pojištění zákonem stanovené minimální odvody. Z tabulky č. 10 vyplývá, že při stejném hrubém příjmu 120 000 Kč ročně (10 000 Kč měsíčně) má zaměstnanec čistý roční příjem o 30 552 Kč (o 2 546 Kč měsíčně) vyšší než OSVČ, což je přibližně o 23 %.

Srovnání rozdílných měsíčních odvodů poplatníka, týkajících se popsaných vstupních údajů, je uvedeno v tabulce č. 10.

Tab. č. 10 Komparace ročního příjmu zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Hrubý roční příjem	120 000	Hrubý roční příjem	120 000
Organizace zdravotní poj. 9 %	10 800		
Organizace sociální poj. 25 %	30 000		
Roční superhrubá mzda	160 800		
		Výdaje 40 %	48 000
Základ daně	160 800	Základ daně	72 000
Daň před slevou na poplatníka	24 120	Daň před slevou na poplatníka	10 800
Sleva na poplatníka	24 840	Sleva na poplatníka	24 840
Daň po slevě na poplatníka	0	Daň po slevě na poplatníka	0
Daňová sleva na 2 děti	26 808	Daňová sleva na 2 děti	26 808
Daňový bonus	26 808	Daňový bonus	26 808
Daň po slevě na děti	0	Daň po slevě na děti	0
		Minimální odvod ZP	21 024
		Minimální odvod SP	22 728
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	5 400	Povinnost SZP	43 752
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	7 800		
Čistý roční příjem	133 608	Čistý roční příjem	103 056

Zdroj: Vlastní zpracování

Komparace nákladů zaměstnavatele

V tabulce č. 11 jsou pro přehlednost srovnány roční náklady zaměstnavatele na hráče, který pro klub vykonával stejnou činnost, za stejnou hrubou mzdu 120 000 Kč ročně (10 000 Kč měsíčně), jako zaměstnanec a v druhém sloupci jak osoba samostatně výdělečně činná.

Tab. č. 11 Komparace ročního nákladu zaměstnavatele na zaměstnance a OSVČ (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Hrubý roční příjem	120 000	Hrubý roční příjem	120 000
Organizace zdravotní poj. 9 %	10 800		
Organizace sociální poj. 25 %	30 000		
Celkové náklady zaměstnavatel	160 800	Celkové náklady zaměstnavatel	120 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 11 je zřejmé, že náklady klubu, v případě, že hráč vůči klubu vystupuje jako osoba samostatně výdělečně činná, se rovnají vyplacené odměně 120 000 Kč ročně (10 000

Kč měsíčně). V případě, že hráč vůči klubu vystupuje jako zaměstnanec klubu, tedy jeho příjem pochází ze závislé činnosti, jsou náklady zaměstnavatele vyšší než u OSVČ, neboť tyto jsou navýšeny o povinnou platbu pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za zaměstnance ve výši 25 %, což zde odpovídá částce 30 000 Kč ročně (2 500 Kč měsíčně) a platbu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění za zaměstnance ve výši 9 %, což zde odpovídá částce 10 800 Kč ročně (900 Kč měsíčně). Celkové náklady zaměstnavatele na zaměstnance při hrubém ročním příjmu 120 000 Kč (10 000 Kč měsíčně) jsou 160 800 Kč ročně (13 400 Kč měsíčně). Jsou tedy zhruba o ¼ vyšší, než v případě, kdy hráč provádí svoji činnost jako OSVČ.

Komparace nákladů sportovce jako zaměstnance a OSVČ

V tabulce č. 12 jsou pro přehlednost srovnány roční náklady sportovce zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné, při stejné hrubé odměně 120 000 Kč ročně (10 000 Kč měsíčně).

Tab. č. 12 Komparace ročního nákladu zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Daň po slevě na děti	0	Daň po slevě na děti	0
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	5 400	Minimální odvod ZP	21 024
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	7 800	Minimální odvod SP	22 728
Daňový bonus	26 808	Daňový bonus	26 808
Celkové náklady poplatníka	-13 608	Celkové náklady poplatníka	16 944

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 12 je zřejmé, že zatím co sportovec provozující svoji činnost jako OSVČ má roční náklady 16 944 Kč, zaměstnanec má po odečtení daňového bonusu nulové náklady a navíc mu bude vyplacen zbytek daňového bonusu ve výši 13 608 Kč. Jak zaměstnanec, tak OSVČ mají po odečtu slevy na poplatníka nulovou daňovou povinnost. Oba mají nárok na daňový bonus ve výši 26 808 Kč. Ovšem vzhledem k tomu, že vyměřovací základ pro výpočet platby pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a vyměřovací základ pro výpočet platby pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, je u OSVČ nižší, než zákonem stanovený minimální vyměřovací základ, odvede OSVČ na sociálním zabezpečení a zdravotním pojištění zákonem stanovené minimální odvody, což po odečtení daňového bonusu činí 16 944 Kč za rok, zatímco u sportovce

zaměstnanec je daňový bonus vyšší, než vypočtené platby sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění.

Komparace odvodů do státního rozpočtu

V tabulce č. 13 jsou pro přehlednost srovnány roční výše odvodů, které státu plynou z toho, pokud je stejná činnost sportovce vykonávána závisle a pokud samostatně, při stejném hrubém příjmu 120 000 Kč ročně (10 000 Kč měsíčně).

Tab. č. 13 Komparace ročních odvodů státu u zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Organizace zdravotní poj. 9 %	10 800		
Organizace sociální poj. 25 %	30 000		
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	5 400	Minimální odvod ZP	21 024
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	7 800	Minimální odvod SP	22 728
Daňový bonus	26 808	Daňový bonus	26 808
Daň po slevě na děti	0	Daň po slevě na děti	0
Celkové odvody státu	27 192	Celkové odvody státu	16 944

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 13 je zřejmé, že odvody státu ze závislé činnosti jsou přibližně o 37 % vyšší, než odvody při provozování samostatné činnosti. Odvod u závislé činnosti je při stejném hrubém příjmu 120 000 Kč ročně (10 000 Kč měsíčně) o 10 248 Kč ročně (854 Kč měsíčně) vyšší než u samostatné činnosti.

4.1.3 Komparace hrubého příjmu 90 000 Kč měsíčně zaměstnance a OSVČ

U třetího modelového případu byl základní příjem stanoven na částku 90 000 Kč měsíčně, což je 1 080 000 Kč ročně. Tato částka odpovídá příjmu klíčového fotbalisty zařazeného v A-teamu. V rámci kolektivního profesionálního sportu v České republice se jedná o vyšší příjem, čímž dojde k srovnání příjmu sportovců s vyšším příjmem. Částka je orientační.

Poplatník bude uplatňovat základní slevu na poplatníka dle § 35ba odst. 1 písm. a) ZDP, která je pro rok 2014 stanovena na částku 24 840 Kč za rok (2 070 Kč měsíčně) a daňové zvýhodnění na dvě vyživované děti dle § 35c odst. 1 ZDP, které je pro rok 2014 stanoveno na částku 13 404 Kč za rok na jedno dítě (1 117 Kč měsíčně), tedy 26 808 Kč na dvě děti (2 234 Kč měsíčně).

Srovnání rozdílných měsíčních odvodů poplatníka, týkajících se popsanych vstupních údajů, je uvedeno v tabulce č. 14.

Tab. č. 14 Komparace ročního příjmu zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Hrubý roční příjem	1 080 000	Hrubý roční příjem	1 080 000
Organizace zdravotní poj. 9 %	97 200		
Organizace sociální poj. 25 %	270 000		
Roční superhrubá mzda	1 447 200		
		Výdaje 40 %	320 000
Základ daně	1 447 200	Základ daně	760 000
Daň před slevou na poplatníka	217 080	Daň před slevou na poplatníka	114 000
Sleva na poplatníka	24 840	Sleva na poplatníka	24 840
Daň po slevě na poplatníka	192 240	Daň po slevě na poplatníka	89 160
Daňová sleva na 2 děti	26 808	Daňová sleva na 2 děti	26 808
Daňový bonus	0	Daňový bonus	0
Daň po slevě na děti	165 432	Daň po slevě na děti	62 352
		Vyměřovací základ	380 000
		Minimální odvod ZP	51 300
		Minimální odvod SP	110 960
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	48 600	Povinnost SZP	162 260
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	70 200		
Čistý roční příjem	795 768	Čistý roční příjem	855 388

Zdroj: Vlastní zpracování

V tabulce č. 14 je jako hrubý roční příjem zaměstnance uvedena částka 1 080 000 Kč (90 000 Kč měsíčně). Čistý příjem zaměstnance je oproti OSVČ nižší o 59 620 Kč ročně (4 968 Kč měsíčně), což je přibližně o 7 %. Vzhledem k tomu, že příjem OSVČ přesáhl částku 800 000 Kč, mohl uplatnit výdaje odpovídající 40 % jen z částky 800 000 Kč.

Komparace nákladů zaměstnavatele

V tabulce č. 15 jsou pro přehlednost srovnány roční náklady zaměstnavatele na hráče, který pro klub vykonával stejnou činnost, za stejnou hrubou mzdu 1 080 000 Kč ročně (90 000 Kč měsíčně), jako zaměstnanec a v druhém sloupci jak osoba samostatně výdělečně činná.

Tab. č. 15 Komparace ročního nákladu zaměstnavatele na zaměstnance a OSVČ (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Hrubý roční příjem	1 080 000	Hrubý roční příjem	1 080 000
Organizace zdravotní poj. 9 %	97 200		
Organizace sociální poj. 25 %	270 000		
Celkové nákl. zaměstnavatel	1 447 200	Celkové nákl. zaměstnavatel	1 080 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 15 je zřejmé, že náklady klubu, v případě, že hráč vůči klubu vystupuje jako osoba samostatně výdělečně činná, se rovnají vyplacené odměně 1 080 000 Kč ročně (90 000 Kč měsíčně). V případě, že hráč vůči klubu vystupuje jako zaměstnanec klubu, tedy jeho příjem pochází ze závislé činnosti, jsou náklady zaměstnavatele vyšší než u OSVČ, neboť tyto jsou navýšeny o povinnou platbu pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za zaměstnance ve výši 25 %, což zde odpovídá částce 270 000 Kč ročně (22 500 Kč měsíčně) a platbu pojistného na všeobecné zdravotní pojištění za zaměstnance ve výši 9 %, což zde odpovídá částce 97 200 Kč ročně (8 100 Kč měsíčně). Celkové náklady zaměstnavatele na zaměstnance při hrubém ročním příjmu 1 080 000 Kč (90 000 Kč měsíčně) jsou 1 447 200 Kč ročně (120 600 Kč měsíčně). Jsou tedy zhruba o ¼ vyšší, než v případě, kdy hráč provádí svoji činnost jako OSVČ.

Komparace nákladů sportovce jako zaměstnance a OSVČ

V tabulce č. 16 jsou pro přehlednost srovnány roční náklady sportovce zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné, při stejné hrubé odměně 1 080 000 Kč ročně (90 000 Kč měsíčně).

Tab. č. 16 Komparace ročního nákladu zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Daň po slevě na děti	165 432	Daň po slevě na děti	62 352
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	48 600	Minimální odvod ZP	51 300
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	70 200	Minimální odvod SP	110 960
Celkové náklady poplatníka	284 232	Celkové náklady poplatníka	224 612

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 16 je zřejmé, že při tomto hrubém příjmu má zaměstnanec o 59 620 Kč vyšší náklady za rok (4 968 Kč měsíčně), což odpovídá přibližně 21 %.

Komparace odvodů do státního rozpočtu

V tabulce č. 17 jsou pro přehlednost srovnány roční výše odvodů, které státu plynou z toho, pokud je stejná činnost sportovce vykonávána závisle a pokud samostatně, při stejném hrubém příjmu 1 080 000 Kč ročně (90 000 Kč měsíčně).

Tab. č. 17 Komparace ročních odvodů státu u zaměstnance a OSVČ se dvěma dětmi (v Kč)

Zaměstnanec		OSVČ	
Organizace zdravotní poj. 9 %	97 200		
Organizace sociální poj. 25 %	270 000		
Zdravotní poj. ze mzdy 4,5 %	48 600	Minimální odvod ZP	51 300
Sociální poj. ze mzdy 6,5 %	70 200	Minimální odvod SP	110 960
Daňový bonus	0	Daňový bonus	0
Daň po slevě na děti	165 432	Daň po slevě na děti	62 352
Celkové odvody státu	651 432	Celkové odvody státu	224 612

Zdroj: Vlastní zpracování

Z tabulky č. 17 je zřejmé, že odvody státu ze závislé činnosti jsou přibližně o 65 % vyšší, než odvody při provozování samostatné činnosti. Odvod u závislé činnosti je při stejném hrubém příjmu 1 080 000 Kč ročně (90 000 Kč měsíčně) o 426 820 Kč ročně (35 568 Kč měsíčně) vyšší než u samostatné činnosti.

4.2 Vyhodnocení praktické části a návrhy

Z porovnání jednotlivých modelových příkladů je zřejmé, že co se týče nákladů sportovních klubů, klub má vždy vyšší náklady, pokud má se sportovcem uzavřený pracovněprávní vztah, než když má se sportovcem uzavřenou jen profesionální smlouvu a sportovec vystupuje jako osoba samostatně výdělečně činná. Náklady zaměstnavatele, související s odměnou pro hráče, byly vždy, u všech třech modelových případů, u závislé činnosti přibližně o ¼ vyšší než u odměny hráči při samostatné činnosti.

Dále z komparace modelových případů vyplynulo, že při stejném hrubém příjmu 120 000 Kč ročně (10 000 Kč měsíčně), má zaměstnanec čistý roční příjem o 30 552 Kč (o 2 546 Kč měsíčně) vyšší, než osoba samostatně výdělečně činná, což je přibližně o 23 %.

V případě stejného ročního hrubého příjmu 480 000 Kč (40 000 Kč měsíčně), má zaměstnanec oproti osobě samostatně výdělečně činné čistý roční příjem nižší o 43 008 Kč (3 584 Kč měsíčně), což je přibližně o 10 %.

V případě stejného ročního hrubého příjmu 1 080 000 Kč (90 000 Kč měsíčně), je čistý příjem zaměstnance oproti osobě samostatně výdělečně činné nižší o 59 620 Kč ročně (4 968 Kč měsíčně), což je přibližně o 7 %.

Co se týče výše odvodů státu při porovnání zaměstnaneckého poměru vůči Švarcsystému, odvod u závislé činnosti je při stejném hrubém příjmu 120 000 Kč ročně (10 000 Kč měsíčně) o 10 248 Kč ročně (854 Kč měsíčně) vyšší než u samostatné činnosti, je tedy přibližně o 37 % vyšší.

Odvod u závislé činnosti je při stejném hrubém příjmu 480 000 Kč ročně (40 000 Kč měsíčně) o 206 208 Kč ročně (17 184 Kč měsíčně) vyšší než u samostatné činnosti, je tedy přibližně o 79 % vyšší.

U závislé činnosti při stejném hrubém příjmu 1 080 000 Kč ročně (90 000 Kč měsíčně) je odvod o 426 820 Kč ročně (35 568 Kč měsíčně) vyšší než u samostatné činnosti, je tedy přibližně o 65 % vyšší.

Z komparace výstupů z modelových případů vyplývá, že pro kluby je jednoznačně výhodnější uzavírat s hráči vztah na bázi Švarcsystému, tedy aby hráč svou činnost pro klub provozoval jako samostatnou činnost.

Pro stát je výhodnější, aby hráč pro klub provozoval svoji činnost na bázi závislé činnosti a s klubem byl v postavení zaměstnanec zaměstnavatel, na základě pracovní smlouvy.

Z praxe je zřejmé, že zejména činnost sportovců v kolektivních sportech nese znaky závislé činnosti. I přesto, že od 1. 1. 2012 vešla v účinnost novela zákoníku práce, která konstatovala, že bude-li předmětem vztahu činnost, která naplňuje znaky práce závislé, musí se řídit zákoníkem práce, stále kluby se sportovci provozují vztah na bázi Švarcsystému. Tímto způsobem dochází k daňovým únikům a únikům na odvodech na zdravotním pojištění a sociálním zabezpečení.

Je proto nutné se v rámci legislativního procesu zaměřit na specifika, která má sportovní činnost a tyto specifika ukotvit do zákonů, neboť jak je vidět, současná legislativa

umožňuje různé, nejednoznačné pohledy na tuto problematiku, což v praxi způsobuje nejistotu a nejednotnost postupů.

Jako jedna z možností se nabízí novelizace zákoníku práce, kde by bylo postavení sportu v rámci závislé činnosti jednoznačně vymezeno.

5 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo na základě analýzy vypočtených modelových příkladů identifikovat nedostatky v daňových zákonech České republiky, které vedou ke vzniku daňových úniků v oblasti přímých daní, zejména pak u daně z příjmů, a navrhnout možné způsoby odstranění odhalených nedostatků.

Aby mohl být cíl bakalářské práce naplněn, byla v teoretické rovině prostudována odborná literatura, publikace a další podklady týkající se přímých daní a daňových úniků, daňové zákony, zejména zákon o dani z příjmů. Rovněž bylo nutné se zaměřit na zákony upravující zaměstnávání, zákoník práce, živnostenský zákon a trestní zákoník, který vyjmenovává nejzávažnější porušení daňových zákonů a způsoby trestů za toto porušení.

V rámci studia odborné literatury byly identifikovány příčiny a nedostatky, a to i v daňových zákonech, které vedou ke vzniku daňových úniků v oblasti přímých daní. Jako jeden z problémů daňových úniků se jeví provozování Švarcsystému ve sportu.

Proto byly vypočteny modelové příklady daňového zatížení při uplatnění Švarcsystému ve sportu a modelové příklady pro případ, kdy by sportovec tuto činnost vykonával jako závislou. V modelových příkladech byl užit příjem 10 000 Kč měsíčně, který by měl odpovídat příjmu začínajícího hráče, 40 000 Kč měsíčně, což je příjem průměrného hráče a 90 000 Kč, což odpovídá příjmu klíčového hráče.

V rámci těchto modelových příkladů byly porovnány náklady sportovních klubů v případech, kdy mají s hráčem uzavřenou pracovní smlouvu a kdy mají vztah na bázi Švarcsystému. Z tohoto porovnání vyplynulo, že v případě, kdy má klub uzavřenou pracovní smlouvu s hráčem, má náklady na odměnu pro hráče přibližně o $\frac{1}{4}$ vyšší, než při Švarcsystému.

Z modelových příkladů dále vyplynulo, že pro stát je výhodnější, aby hráč pro klub provozoval svoji činnost na bázi závislé činnosti a s klubem byl v postavení zaměstnanec zaměstnavatel, na základě pracovní smlouvy. Navíc činnost sportovců zejména v kolektivních sportech nese znaky závislé činnosti. Přesto stále kluby se sportovci provozují vztah odpovídající Švarcsystému. Tímto způsobem dochází k daňovým únikům a únikům na odvodech na zdravotním pojištění a sociálním zabezpečení.

Tuto praxi klubům dovoluje nejasná legislativa a nejednotný výklad zákonů. Z tohoto důvodu bylo v práci navrženo, aby v rámci legislativního procesu byla specifika sportu a sportovní činnosti jasně ukotvena do zákonů. Jako jedna z možností se nabízí novelizace zákoníku práce, kde by bylo postavení sportu v rámci závislé činnosti jednoznačně vymezeno.

6 Seznam použité literatury

- DĚRGEL, Martin, 2014. *Řešené otázky ke zdanění fyzických osob 2014*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer. 236 s. ISBN 978-80-7478-600-6.
- FIALOVÁ, Helena a FIALA, Jan, 2009. *Ekonomický slovník s odborným výkladem česky a anglicky*. 2. vyd. Praha: A plus. 314 s. ISBN 978-80-903804-4-8.
- KAPOUN, Radek, 2012. *Aktuální průvodce problematikou nelegálního zaměstnávání pro podnikatele*. 1. vyd. Olomouc: ANAG. 102 s. ISBN 978-80-7263-755-3.
- KŘEMEN, Bedřich, 2010. *100 legálních daňových triků jak získat více 2010-2011*. Praha: ESAP. 200 s. ISBN 978-80-254-8034-2.
- KUBÁTOVÁ, Květa, 2005. *Daňová teorie – úvod do problematiky*. Praha: ASPI. 112 s. ISBN 80-7357-092-0.
- KUBÁTOVÁ, Květa, 2006. *Daňová teorie a politika*. 4. vyd. Praha: ASPI. 279 s. ISBN 80-7357-205-2.
- NOVOTNÝ, Jiří a kol., 2011. *Sport v ekonomice*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR. 512 s. ISBN 978-80-7357-666-0.
- PILÁTOVÁ, Jana a kol., 2012. *Daňová evidence - komplexní řešení problematiky daňové evidence pro OSVČ*. 8. vyd. Olomouc: ANAG. 362 s. ISBN 978-80-7263-723-2.
- STARÝ, Marek a kol., 2009. *Dějiny daní a poplatků*. 1. vyd. Praha: Havlíček Brain Team. 207 s. ISBN 978-80-87109-15-1.
- ŠIROKÝ, Jan a kol., 2008. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
- ŠTOHL, Pavel, 2012. *Daně 2012, výklad a praktické příklady*. 2. vyd. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo. 148 s. ISBN 978-80-87314-23-4.
- VANČUROVÁ, Alena a LÁCHOVÁ, Lenka, 2008. *Daňový systém ČR 2008 aneb učebnice daňového práva*. Praha: 1. VOX. 320 s. ISBN 978-80-86324-72-2.
- VANČUROVÁ, Alena a LÁCHOVÁ, Lenka, 1995. *Daňový rozhled: učebnice základů daňového systému České republiky*. Praha: VOX Consult. 206 s.

VANČUROVÁ, Alena a KLAZAR, Stanislav, 2005. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. Praha: ASPI. 96 s. ISBN 80-7357-102-1.

VRTALOVÁ, Jana, 2011. *Zdaňování příjmů sportovců v České republice*. In *Nové trendy – nové nápady 2011*. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo. s. 435-442. ISBN 978-80-87314-20-3.

VRTALOVÁ, Jana a KREJČÍ, Ivo, 2012. *Výše daňových úniků při provozování švarcsystému ve sportovním odvětví*. In *Nové trendy – nové nápady 2012*. Znojmo: Soukromá vysoká škola ekonomická Znojmo. s. 288-295. ISBN 978-80-87314-29-6.

VYBÍHAL, Václav, 2009. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2009-praktický průvodce*. Praha: GRADA Publishing. 224 s. ISBN 978-80-247-2998-5.

Právní předpisy

ČESKO. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO. Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO. Zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO. Zákon č. 455/1991Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů.

ČESKO. Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 2Afs 16/2011–78, ze dne 29. 11. 2011.

ČESKO. Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 2Afs 22/2012–31, ze dne 1. 08. 2012.

Články a zprávy

ŠUBRT, Bořivoj a TREZZIOVÁ, Dana, 2011. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. část. *Práce a mzda*, č. 12/2011, s. 16-22.

Tisková zpráva Státního úřadu inspekce práce. *Postavení švarcsystému v oblasti kontrol nelegální práce a výsledky činnosti SÚIP za leden 2014*. [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: Systém ASPI, č. LIT46941CZ.

Internetové zdroje

Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010. Minimální mzda od 1. ledna 2010. *Mpsv.cz* [online]. [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/8542/finalova_podoba_letaku.pdf

e-office Czech Republic, 2014. Analýza činnosti finančních úřadů 2014. *E-office.cz* [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.terrinvest.cz/e-office/analyza-cinnosti-financnich-uradu>

HAAS, Jakub, 18. 10. 2013. Firmy už neuniknou daňovým kontrolám. *Mfcr.cz* [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/v-mediich/2013/firmy-uz-neuniknou-danovym-kontrolam-14841>

Novinky.cz, 11. 03. 2015. Průměrná mzda v Česku stoupla o šest korun. *Novinky.cz* [online]. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/ekonomika/363879-prumerna-mzda-v-cesku-stoupla-o-sest-set-korun.html>

ŠEDIVÝ, Petr a BÍLEK, Petr, 20. 02. 2013. Teplice zveřejnily platy. Hvězdy si přijdou až na dva a půl milionu. *I.dnes.cz* [online]. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: http://fotbal.idnes.cz/fotbalove-teplice-0mw-/fotbal.aspx?c=A130220_160143_fotbal_pes

Seznam použitých zkratk

OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
ZDP	zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
NSS	Nejvyšší správní soud